

SVAMPE

52
2005

Svampefarvekunstnerne ved Stillehavskysten

Flemming Rune

Hvis man besøger San Francisco og i bil krydser Golden Gate, kan man følge Shoreline Highway No. 1 langs Stillehavskysten mod nord. Det er en smal, snoet kystvej, der til tider stiger højt op over havet og frembyder det ene fantastiske panorama efter det andet over de forblæste, næsten ubeboede kystlandskaber. Godt 250 km fra storbyen ligger den lille by Mendocino malerisk placeret på en lille pynt med blot en snes gader og nogle hundrede, efter amerikanske forhold usædvanlig smukke småhuse. I et af dem – et lille rødt træhus med spånklædte gavle og næsten skandinavisk præg – blev farvning med svampe opfundet for lidt over tredive år siden.

Svampefarvningens begyndelse

Vinterhalvåret 1972-73 var en overdådig svampesæson i Californien, og en kurvfuld Knippe-Svovlhat (*Hypholoma fasciculare*) stod på bordet i Miriam Rice's lille køkken. Hun underviste i tekstilkunst på det lokale kunstcenter, Mendocino Art Center, og hun fik den idé at putte noget forskelligt bejdset uldgarn ned i en gryde med kogte svovlhatte og lade det simre et stykke tid. Til hendes overraskelse fik garnet de fineste

gule, grønne og gyldenbrune farver, og en væver på kunstcenteret fremstillede et lille billedtæppe af garnet, naturligvis med en svamp som motiv. Det blev starten på flere årtiers jagt efter flere svampefarver.

Resten af svampesæsonen og den følgende med tog Miriam Rice på svampetur, så snart lejligheden bød sig, og det lykkedes på to år at afprøve over 50 forskellige svampearter på uldgarn bejdset med fem forskellige metalsalte. Resultatet blev samlet i en lille bog, „Let's Try Mushrooms for Color“, udgivet i november 1974 af en forlægger i Santa Rosa, Californien, og illustreret af Dorothy Beebee, der var freelance-tegner. Bogen var tænkt som en arbejdsmanual for andre, der også ville forsøge sig udi svampefarvningens kunst, og derfor bestod bogens sidste halvdel af ti kraftige stykker karton med huller til at binde farvede garnprøver fast i og med plads til at notere egne oplysninger.

Eksperimenterne fortsatte, og efterhånden kom der navn på mange af de svampearter, der gav de allerklareste farver, men hvis identitet de første år havde været usikre. Der var især tale om Kanel-Slørhatte (*Cortinarius*, underslægten *Dermocybe*), hvoraf adskillige arter farvede

Flemming Rune, Center for Skov, Landskab & Planlægning, Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, Hørsholm Kongevej 11, 2970 Hørsholm; e-mail: flr@kvl.dk

The mushroom dye artists at the Pacific

During winter 1972-73 a bumper crop mushroom season along the Pacific coast in California inspired the artist Miriam Rice in Mendocino to investigate the potential of fungi for textile dyeing. *Hypholoma fasciculare* was the first mushroom she tested, but two years later more than 50 more species had proved to be useful for dyeing. Her two books 'Let's try mushrooms for color' (1974) and 'Mushrooms for color' (1980) introduced the new art to a broader audience, and in 1980, 1983, and 1985 the first three international 'Fungi and fibre symposia' were held in USA, Sweden and Denmark. In 1985 'The International Mushroom Dye Institute (IMDI)' was founded, and today Dorothy Beebee coordinates the activities from her home in Forestville, California. Several textile artists in California have used mushroom dyes for tapestries and articles of clothing, e.g. Andrey Marks and Tigerlily Jones. At Mendocino Art Center the head of the textile department, Lolli Jacobsen, keeps the mushroom dye activities alive through courses and workshops. The dyeing agents of fungi is a fascinating matter which is still subject of further exploration. The mushroom dyes' durability and fastness to light are better than most synthetic colours, and their chemical interaction with mordants (metallic salts) still offers unexpected colour possibilities.

Miriam Rice's lille røde træhus i Mendocino, hvor farvning med svampe så dagens lys i vinteren 1972-73. Foto Flemming Rune, marts 2005.

rødt og orange som sjældent set. I 1980 fik Miriam Rice udgivet en langt mere grundig bog med sine efterhånden meget omfattende erfaringer med svampefarvning, „Mushrooms for Color“, og den blev „bibelen“ for svampefarvere i store dele af verden i løbet af 1980'erne. Dorothy Beebee illustrerede bogen med over 50 fremragende stregtegninger af svampe.

Samme år blev afholdt det første af en lang række internationale svampefarvnings-symposier. Til det allerførste internationale symposium i USA var der godt nok kun én ikke-amerikansk deltager, en dame fra Canada, men det ændrede sig ved de følgende. I 1983 blev det næste symposium således afholdt i Sverige (Stockholm), hvor Carla og Erik Sundström havde taget ideen med svampefarvning op og fået udgivet en svensk bog om emnet (Sundström 1982). Sammen med Miriam Rice skrev de også en bog om tekstilkunst baseret på svampefarvet garn, og en del af honoraret for den bog blev i 1985 givet til dannelsen af en international svampefarvnings-organisation, „The International

Mushroom Dye Institute (IMDI)“, bestyret af tegneren Dorothy Beebee, der var blevet voldsomt grebet af svampefarvningen. Mere herom senere.

Symposiet i Sorø 1985

I dagene 9.-15. september 1985 blev det tredje svampefarvnings-symposium afholdt i Danmark på den tidligere skovridergård Christiansminde i Sorø Sønderkov. Fire svampefarvekunstnere fra Californien rejste til Danmark og deltog i symposiet, men blandt de 30 deltagere var der også deltagere fra adskillige andre lande. Christiansminde fungerede som feltstation for Københavns Universitet, og en del af studenterlaboratoriet var blevet omdannet til en farvestrålende udstilling af svampefarvede tekstiler, hundreder af små farveprøver og bunker af friske farvesvampe. De fleste dage eksperimenterede deltagerne med forskellige bejdser og farvesvampe i de glimrende laboratoriefaciliteter.

Fleere imponerende billedtæpper var udstillet

Tre amerikanske svampekunstnere ved det internationale svampefarvnings-symposium i Sorø. Til venstre Andrey Marks med sin svampefarvede frakke, i midten Miriam Rice med en svampefarveskala af garnprøver, og til højre Tigerlily Jones med sit vævede og svampefarvede billedtæppe „Fir trees“. Desværre blev billedtæppet stjålet kort tid efter symposiet, så andre må have haft øje for dets særlige kvaliteter. Foto Flemming Rune, september 1985.

af bl.a. Marianne Ling-Fischer fra Sverige og Tigerlily Jones fra USA og gav et indtryk af det store potentiale for tekstilkunstnere som netop svampefarvning har pga. den uendelige mængde sarte nuancer, der kan opnås. Selv dybblå og violette farver, der ellers kan være vanskelige at lave ved plantefarvning, dominerede i nogle billedtæpper, og arter af både Okkerporesvamp, Kødpigsvamp og Læderpigsvamp blev afprøvet for at gentage succesen.

Ved symposiet introducerede Miriam Rice papirfremstilling af svamperester fra farveprocessen. Efter at have eksperimenteret med papirfremstilling ud fra farvesvamperester gennem en årrække i Mendocino havde hun udviklet en teknik, der siden kom til at danne grundlag for workshops om papirfremstilling på alle senere svampefarvnings-symposier.

Symposiet blev organiseret af en meget aktiv gruppe af danske svampefarvere, der ud over

svampeforeningens daværende formand Hjørdis Hall Andersen omfattede bl.a. Susanne Thorbek, Susanne Klug-Andersen, Jytte Albertsen, Eva Pabst, Ida Howalt og Lilian Andersson. Året efter fik Hjørdis udgivet sin danske bog „Svampefarvning“ på Ahrent Flensborgs Forlag i Ringsted (Andersen 1986).

Op langs Stillehavskysten

Sonoma County, Californien, 2005. I de skovklædte bakker lige vest for byen Forestville, godt 100 km fra San Francisco, bor Dorothy Beebee i et lille hus omgivet af høje douglasfy og graner. Ikke langt derfra ligger Armstrong Redwoods State Reserve, hvor den oprindelige skov af enorme coast redwoods stadig er bevaret. I disse skove omkring den brusende Russian River har Dorothy samlet svampe til garnfarvning siden 1970'erne, og på tyvende år organiserer hun netværket af svampefarvere, The International

Dorothy Beebee med sin farvecirkel af svampefarvede garnprøver uden for sit hus i Forestville. Svampetegningerne svarer til de hosstående svampefarver. Foto Flemming Rune, marts 2005.

Mushroom Dye Institute, med medlemmer i en lang række lande.

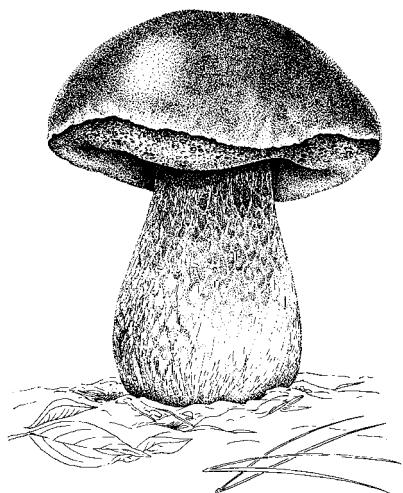
Overalt i nabolaget finder hun Farvebold (*Pisolithus arrhizus*), en af hendes favorit-svampe til garnfarvning, og hun fremviser med glæde sin store farvecirkel med over 80 garnprøver farvet i alle regnbuens farver med i alt 16 forskellige svampe. Som naturillustrator har hun gennem årene udarbejdet smukke stregtegninger af stort set alle vestamerikanske svampe, der er velegnet til garnfarvning, og på stuens store arbejdsbord står tykke ringbind med tegninger og årtiers nedskrevne erfaringer med garnfarvning.

Computeren er hendes forbindelse til omverdenen fra kunstnerhjemmet i de afsides beliggende højder, og med venners og families hjælp bliver garnsvampefarve-hjemmesiden jævnligt opdateret med de seneste erfaringer

og udviklingen i det internationale netværk. På www.sonic.net/~dbeebee/IMDI.htm kan man læse om svampefarvningens udvikling gennem årene, om de hidtidige otte nyhedsbreve, „The Mushroom Dye-Gest“, og om de 12 internationale Fungi & Fibre symposier, der siden 1980 har været arrangeret.

Følger man Russian River fra Forestville ca. 30 km ud til Stillehavskysten, kommer man til et forunderligt, næsten ubeboet kystlandskab med vidtstrakte, åbne bakker og sparsom trævegetation. Det strækker sig langt nordpå langs den evigt buldrende stillehavsbrænding, og kun stedvis når skoven ud til kysten, f. eks. hvor Greenwood Creek har gravet en dal et par km ind fra kysten. Der ligger den lille bebyggelse Elk, blot en klynge huse omgivet af høje redwood-træer, og i et af husene har Andrey Marks gennem et par årtier haft sit kunstnerværksted og galleri med naturfarvede tekstiler – ofte farvet med svampe.

Egentlig hedder hun Andrey von Waldenfels-Marks og voksede op som baronesse i efterkrigsårenes Tyskland. Hendes far ejede flere væverier og tekstilvirksomheder i Tyskland, og i 1977 tog Andrey til Mendocino i Californien,

Karl-Johan (*Boletus edulis*) tegnet af Dorothy Beebee i 1974. Arten er ganske almindelig i Californien, og da de færreste svampeplukkere spiser rørene fra hatten af modne eksemplarer, kan de i stedet anvendes til at farve gult og oliven.

Et udsnit af Californiske publikationer om svampefarvning.

hvor hun selv lærte at væve. Her blev hun interesseret i farvning med svampe, og gennem årene har hun designet et stort antal svampefarvede billedtæpper, vævede tøjstykker og andre former for tekstilkunst.

På sin hjemmeside www.andreyadesigns.com fortæller hun, hvordan bl.a. en dræbende forurening af Rhinen i Tyskland med kunstige farvestoffer i sin tid fik hende til kun at anvende naturfarver, og her har svampene fået en central placering. For tiden bor Andrey Marks 500 km nede ad Stillehavskysten i Santa Barbara ved Los Angeles, hvor hun underviser i yoga, men interessen for svampefarverne har ikke lagt sig. Slørhatte (*Cortinarius*), kødpigsvampe (*Sarcodon*), Farvebold (*Pisolithus*), svovlhatte (*Hypholoma*) og koralsvampe (*Ramaria*) kommer stadig i gryden, når hun underviser og holder workshops i svampefarvning.

Kunstnerbyen Mendocino

Mendocino ligner ikke nogen anden amerikansk by. Den blev grundlagt ved en lille bugt på kysten i 1850'erne efter at en forretningsmand fra San Francisco lod bygge et stort savværk på stedet for at borthugge de oprindelige redwood-skove. I løbet af blot en halv snes år bosatte over 700 mennesker sig i byen, men så blev den heller ikke meget større de næste mange årtier. En stor del af byens bygninger er stadig træhuse fra slutningen af 1800-tallet eller begyndelsen af 1900-tallet, og da en stor palævilla i midten af byen nedbrændte i 1957, købte en kunstin-teresseret håndværkerfamilie tomten og opførte Mendocino Art Center. Det er et arbejdende kunstcenter, som med stor opbakning fra byen hurtigt blev en magnet for kunstnere, forfattere, keramikere, skuespillere og andre kreative personer fra hele landet.

Kunsterbyen Mendocino ved den lille Stillehavsbugt nord for San Francisco. Foto Flemming Rune, marts 2005.

Langs hovedstrøget, der ligger med fri udsigt over bugten syd for byen, er der gallerier, udstillinger, restauranter og kunstbutikker på rad og række. Der er en ganske særlig bohème-agtig stemning i byen med den friske havbrise, ganske anderledes end jeg har oplevet det noget andet sted i USA.

Miriam Rice, der som kunstner var med til at starte Mendocino Art Center, var oprindelig skulptør. Men hendes trang til eksperimenteren inden for alle mulige andre kunstarter førte til opfindelsen af svampefarvning, og Mendocino Art Center blev gennem en årrække stedet i USA, hvor der blev undervist i farvning med svampe, eksperimenteret og fremstillet flotte billedtæpper.

I dag er Miriam Rice 87 år og brænder stadig for kunsten og svampefarvningen. Tempoet er blevet langsommere, men entusiasmen fejler intet, når hun fortæller om farvesvampe, bejdsemidler og de sidste nye erfaringer, hun har gjort hjemme i sit eget køkken. Det bliver vist ikke til flere svampeture op i bakkerne omkring Mendocino længere, men de unge på kunstcentret, hun stadig kan inspirere, bringer gerne de svampe, hun har behov for.

Lolli Jacobsen, der fik sin uddannelse som væver i Danmark i 1960'erne, er leder af kunstcentrets tekstilafdeling og bor permanent i en af kunstcentrets lejligheder. Hun er for længst blevet smittet af Miriams begejstring for svampefarver og er nu den, der sørger for de mange tilbagevendende kurser i farvning med svampe på centret. I slutningen af 1970'erne var hun med til at udgive en smukt trykt, lærredsindbun-

den svampefarveprøveskala med over 50 rigtige, farvede garnprøver – til at have stående i reolen, så man altid kan se hvad svampene præcis kan præstere af farver. Den blev til som et led i kunstcentrets særlige tekstil-uddannelsesprogram.

Gennem årene har utallige kunstnere efterhånden fremstillet billedtæpper i og omkring Mendocino af svampefarvet garn: Ellen Athens, Georgia Frey, Ruth Duann, Eileen Hough, Jan DeVries osv. Tigerlily Jones havde i 1980'erne sit eget galleri i Mendocino sammen med sin mand, der var træskærer, og hun vævede de alermest imponerende billedtæpper af blomster og træer i solnedgangen over Stillehavet i fantastiske farver. Hun viste et par af de flotteste på det internationale Fungi & Fibre-symposium i Danmark i 1985 sammen med Miriam Rice, Andrey Marks og Lolli Jacobsen. I dag fremstiller Tigerlily ikke længere tekstilkunst i Mendocino, og galleriet er solgt, men med svampenes hjælp fik hun vist, hvor fuldkomment det kan gøres.

Svampenes farvestoffer er et fascinerende fagområde, der er under stadig udforskning. Lysægheden og holdbarheden er forbløffende stor, og de kemiske spidsfindigheder, der får svampefarverne til at give helt forskelligt udtryk ved bejdning af farveemnerne med forskellige metallsalte, kan ikke undgå at fascinere. Ved det 12. internationale Fungi & Fibre-symposium i Danmark 2005 mødes over 100 entusiastiske svampefarvere fra hele verden for at udveksle erfaringer fra forskellige verdensdele. Nogle kommer fra Australien, andre fra Østasien eller Sydeuropa. Men det var i Mendocino, det hele startede...

Miriam Rice, 87 år men still-going-strong. Her foto-graferet uden for Mendocino Art Center iført en trøje af mohair-bouclé, som hun ved et svampefarvnings-symposium i 1993 fik forærende af den danske svampeforenings formand, Hjørdis Hall Andersen. Hjørdis Hall Andersen havde selv designet, strikket og farvet den med Rødlig Okkerporesvamp (*Hapalopilus rutilans*), Sortfiltet Viftesvamp (*Tapinella atrotomentosa*) og Cinnoberbladet Slørhat (*Cortinarius sanguineus*). Foto Flemming Rune, marts 2005.

Tak

En stor tak skal rettes til Lucia Zacha, datter af Mendocino Art Centers grundlægger, for husly under mit og min families besøg i Mendocino, og til Stephanie Reynaga & Thomas Knudsen for at stå på pinde for os og have os boende i San Francisco. Også tak til Dorothy Beebee og Miriam Rice for stor gæstfrihed og til Hjørdis Hall Andersen for oplysninger om „gamle dage“.

Litteratur

- Andersen, H. Hall 1986. Svampefarvning. – Ringsted, Danmark.
 Beebee, D.M. 2005. A brief history of the art of mushroom dyeing. – http://www.sonic.net/~dbeebee/web_mush-history.htm
 - (red.) 2000-2005. The Mushroom Dye-Gest. The newsletter of the International Mushroom Dye Institute. Vol. 1-8. – Forestville, California.
 Mendocino Art Center 1978. Natural Dyes. Volume II. Mushrooms. – Mendocino, California.
 Rice, M.C. 1974. Let's try mushrooms for color. – Santa Rosa, California.
 - 1980. Mushrooms for color. – Eureka, California.
 Sundström, C. & E. Sundström 1982. Färga med svampar. Vesterås, Sverige.
 - , - & M.C. Rice 1985. Skapa av svampfärgat garn. – Vesterås, Sverige.

Lolli Jacobsen med den lange farveskala, der blev udgivet af Mendocino Art Center i slutningen af 1970'erne. Foto Flemming Rune, september 1985.

Sæsonens art

af Thomas Læssøe

Når først duggen rigtig får fat, og den regntætte vindjakke er fundet frem, er det tid til at finde huesvampe. Det betyder ikke, at man ikke kan finde dem det meste af året, men at nu er de fremme i mængde og i et anseeligt artsantal. Det kræver små æsker og en ikke for grov moto-

rik at samle disse supersmukke, men altså også lidt sarte svampe. En af de vel i virkeligheden ret almindelige arter er **Fureskivet Huesvamp** (*Mycena stylobates* (Pers.: Fr.) Kummer), men den er ikke let at blive klog på med hensyn til voksested. Den kan lidt af hvert, og det er sjældent man støder på den i mængde. Generelt skal man dykke godt ned i vegetationen, hvor den kan sidde på rådne blade af f. eks. bøg, men også på små kviste af næsten hvad som helst, på nåledække, dybt i græs osv. Når den har så bred en smag, burde man jo støde på den hele tiden, men det er altså ikke tilfældet.

Navnet er velvalgt, da det er den ret så unikke, radiært furede fodskive, der er svampens hovedkendetegn. Skiven kan være op til 2 mm bred og er fuldstændig cirkelrund med en fint håret, tynd kant. Indefter er den noget tykkere og forsynet med radierende furer, der kan opfattes som et aftryk fra dengang lamellerne blev dannet, og stokken endnu ikke var skudt opad. Lamellerne er helt lyse og løsnes hurtigt fra stokken og synes at sidde fast i en ganske tynd ring (såkaldt pseudocollaroidt). Hatten er især som ung tonet i gråt, men bliver siden meget lys. Den kan blive op til 10 mm bred, men ca. 5 mm er mere typisk for arten. Med en lup kan man som regel se nogle korte pigge stikke op fra hathuden, især mod hattens midte. Piggene udgøres af små bundter af sammenklistrede

hyfer. Der er ingen særlig lugt ved denne art. I mikroskopet er den ydermere speciel ved at have cheilocystider (dem på lamelæggen) med nogle tykke, finger- til ballonagtige udvækster. Cystiderne kan desuden dannes i korte kæder. Hathudens hyfer er meget stærkt forgrenede og er forsynet med talrige små til mellemstore udvækster. På stokken findes lange, tilspidsende cystider. Sporerne bliver som hos de fleste huesvampe blå i jodreagens (amyloid).

Huesvampene udgør en meget artsrig slægt, eller flere slægter om man vil, måske især i tropiske områder, men vi har da ca. 100 arter i Nord-europa. Inden for slægten henføres Fureskivet Huesvamp til en sektion kaldet *Basipedes*, der primært kendetegnes ved at have fodskive. Dog findes der arter i andre sektioner med denne karakter. Af nordeuropæiske eksempler kan nævnes den i Danmark almindelige Pudret Huesvamp (*Mycena adscendens*) der hører til sektionen *Sacchariferae*, en sektion der kendetegnes ved at have mere afrundede, fint til groft piggede elementer i hathuden, der giver overfladen et pudret udseende. Fodskiven hos denne art er meget lille. Den i Danmark stærkt eftersøgte, men endnu manglende Børstehåret Huesvamp (*M. aciculata* – ofte fejlagtigt benævnt *M. longiseta*), kendes på at have tykvæggede, udragende og lange hår på hat og stok, udover en ret lille fodskive, en karakter der ellers kun findes hos en række tropiske arter. Arten er fundet i alle vore nabolande, så nu må vi tage os sammen. Det menes at de stive hår beskytter de helt unge frugtelegemer mod at blive spist af diverse glubske smådyr. I sektion *Clavulares* findes der i Danmark en enkelt art: Dunskev Huesvamp (*M. clavularis*), der mangler furerne på fodskiven og desuden har kuglerunde sporer, glatte hathudshyfer og nogle meget fine udvækster på cheilocystiderne. Den findes især på mosrig bark, på fx hyld og pil, meget sent på sæsonen. Siv-Huesvamp (*M. bulbosa*), der blev omtalt helt tilbage i Svampe 6, har også en tydelig, grålig, dunet fodskive og henføres til sektionen *Bulbosae*, der bl.a. kendetegnes ved at lamelæggen kan aftages som en gelatinøs tråd, og ved de ikke amyloide sporer. Den er ret almindelig, ikke mindst i lysesiv-tuer. Så mangler vi blot en enkelt dansk art, der endda henføres til selve *Basipedes*, nemlig *Mycena mucor*, der endnu ikke har fået et dansk navn. Det er

i sandhed heller ikke den mest prangende art, og dens hyppighed ved vi ikke så meget om, selvom den formodentlig ikke er sjælden. Den gror især på egeblade og har en lille, fint dunet fodskive og cheilocystider med meget tynde udvækster à la dem på Dunskev Huesvamp, men i modsætning til denne er hathudshyferne fint vortede. En anden art i sektionen, *M. rhenana*, kendes fra Rhindalen i Tyskland og kunne måske forekomme i Danmark. Sammenlignet med den ret lignende Fureskivet Huesvamp har den en mere furet hat, en mindre fodskive og nærmest flaskeformede cheilocystider, der ude mod hatranden er fint vortede.

Pudret Huesvamp (*Mycena adscendens*) med lille, ustribet fodskive og pudret hat. Alle fotos Jens H. Petersen.

Svampeland

Tove Haxholm m.fl.

Issvamp. Foto Susanne Thorbek

31 medlemmer fra Foreningen til Svampekundskabens Fremme deltog i efteråret 2004 i turen til Litauen. Turen var arrangeret af Henny Lohse sammen med Eva og Kaare Janson fra den danske ambassade i Vilnius. Preben Graae Sørensen stod for det faglige indhold og havde allerede hjemmefra et samarbejde med litauiske mykologer om tilrettelæggelse af turprogrammet.

Ved ankomsten til Vilnius lørdag d. 18. september blev vi modtaget af Eva og derefter indkvarteret på hotel. Derefter havde vi eftermiddagen og søndagen fri til på egen hånd at se denne smukke by med de mange kirker. Mulighederne var mange: Jomfru Marias ikon i det smukke forsølvede kapel over byporten „morgengryets port“, Vilniuskatedralen, som under sovjettiden var et kunstmuseum, KGB-museet, besøg i små boder med gammelt håndværk, ølsmagning samt

indkøb af hør og rav. Lørdag aften var vi inviteret til middag hos Eva og Kaare i den danske ambassadørbolig, som lå ca. 10 km derfra ude i en skov. Her fik vi dejlig litauisk inspireret mad og hyggede os i deres smukke hus.

Mandag morgen blev vi hentet af en bus med chauffør Nerijus Karbauskas. Såvel bus som chauffør havde vi til rådighed hele ugen. Chaufføren var til stor hjælp, da han kunne tale engelsk. Vi kørte til den sydlige del af Litauen, Varena distriktet og Dzūkija National Park, et af de fattigste områder i Litauen. Gruppen blev nu delt. Halvdelen blev indkvarteret på Glūcio Smūkle, et utroligt smukt beliggende hotel, som lå ved en sø. 20 km herfra blev den anden halvdel indkvarteret i naturcentret i nogle dejlige store værelser med bad. Ved hjælp af bussen fik vi det til at fungere trods afstanden mellem de to „bosteder“. På

naturcentret havde vi lokaler til svampebestemmelse mv. Af den litauiske mykologiske forening havde vi lånt tørreapparat og mikroskop. Om aftenen spiste vi sammen på naturcentret og fik danskmodificeret mad. Efter mad og demonstration m.m. kørte bussen holdet fra Glūcio Smūkle hjem. På centret blev vi modtaget af naturvejleder Chief Inspector Arunas Zubauskas, som også var vores guide på ekskursionerne. Han vidste ikke meget om svampe, men en masse om fugle.

Hele nationalparken lå i store udbredte fyrreskove på indlandsklitter. Vi havde kun lige anbragt os på naturcentret, da Svend Olsen på en tur i området fandt Flammeporesvamp (*Pycnoporellus fulgens*) og viste os, at det vrirlede med Kliddet Slørhat (*Cortinarius caperatus*).

20/9 Cepkeliai Nature Reserve

Den første tur gik til et fuglereservat i et udstrakt sumpområde. Fra toppen af fugletårnet kunne man se over til Hviderusland. Der blev fundet bl.a. Cinnoberbæltet Slørhat, Afblegende Skørhat, Prægtig Skørhat, Pjusket Duftpigsvamp og mængder af Broget Rørhat.

Om aftenen var der demonstration af svampene.

21/9 Ligninkai Nature Reserve

På andendagen besøgte vi en næringsrig løvskov, hvor vi bl.a. fandt Violetkødet Slørhat og Grubestokket Mælkehat. I granskov på fugtig bund fandt vi bl.a. Nordisk Mælkehat og *Russula consobrina* – der ikke findes i Danmark.

Derefter besøgte vi en keramikerfamilie, som boede langt ude i skoven. De lavede sort keramik efter en gammel dansk jdepotteopskrift. De boede i nogle meget smukke huse. De havde lavet mad til os, og familiens piger spillede på fløjte for os. Alle kom vist hjem med et eller andet stykke keramik til næsten ingen penge

22/9 Marcinkonys village

Om formiddagen var vi på tur i lokalområdet. I landsbyen fandt vi bl.a. Stor Parasolhat og Gyldenhat. I de omkringliggende skove fandt vi bl.a. Rødmende Gaffelblad, flere arter af skørhatte og masser af slørhatte. På turen mødte vi flere af de lokale med deres plastikspande på vej hjem med dagens høst.

Om eftermiddagen besøgte vi svampefabrik-

ken Meluoga, det var et meget interessant besøg. Først så vi, hvordan man tilvirkede spånkurvene, som svampene blev pakket i, derefter så vi pakkehallen, hvor 100 damer stod og pakkede kantareller, som eksporteres bl.a. til Danmark. De sendte ca. 4 tons af sted om dagen. Svampene blev plukket i Litauen og i de omkringliggende lande. De mindre pæne kantareller blev tørret. Svampene blev checket for radioaktivitet, inden de blev sendt af sted. På vejen hjem deltog vi i åbningen af en Arne Jacobsen-udstilling.

Om aftenen var der demonstration af svampene.

23/9 Ziural, Ulla River

Vegetationen langs floder og vandløb var meget anderledes end i de sandede fyrreskove med el, pil og gran. Her fandt vi bl.a. *Clavicornia pyxidata* (ikke kendt fra Danmark), Gran-Koralsvamp, Kastaniebrun Stilkporesvamp og Aspe-Ildporesvamp.

Om aftenen var der middag og dans i en gammel lade i nationalparkens museum tæt ved naturcentret. Efter et lokalt festmåltid med masser af svampe spillede to musikanter op til dans, og landsbyens kvinder i folkedragter, selvfølgelig med deres ravkæder, fik os ud på gulvet, og de sang og dansede med os. Vi havde det herligt, selv om vi ikke kunne tale et ord med dem, men varmen fik vi og havde en munter aften.

24/9 Musteika village

Preben Graae Sørensens kontakt, Dr. Ernestas Kutorga fra den litauiske svampeforening, kom sammen med flere litauiske medlemmer og deltog i ekskursionen, kun få kilometer fra den Hviderussiske grænse – så alle skulle have deres pas med, for en sikkerheds skyld.

Vi spiste frokost ved en gammel lade i Musteika-landsbyen. Bonden som boede der, var også biavler, og straks blev vi budt på honning direkte fra vokstavler.

Om eftermiddagen var der demonstration af svampene for litauerne og danskerne. I løbet af ugen havde vi registreret mange svampe; litauerne fik listen. De litauiske mykologer var imponeret over vores flid og fandt listen meget interessant.

Den samlede liste over fundne arter kan ses på foreningens hjemmeside (www.svampe.dk).

Tove Haxholm, Rylevej 2, 2670 Greve.

Land of fungi

A report from the Danish Mycological Society's foray in Lithuania, 2004.

Svampe på markedsplads. Foto Benny T. Olsen.

25/9 Svampefestival i Varena

Til den store svampeplukkerkonkurrence stillede vi med to hold à fire friske personer, der måtte stå tidligt op for at være på stedet, da konkurrencen begyndte kl. 7 om morgenen. De blev mødt med musik, kaffe, suppe og moonshine (hjemmebrændt vodka).

Nu skulle der samles så mange kg svampe som muligt i løbet af 3 timer. Der var flere lokale litauiske, polske og tyske hold. Holdet, der vandt, havde samlet 40 kg spiselige svampe – det var et af de lokale hold. Det ene af vore hold havde samlet 25 kg. Det var meget flot – og hårdt at slæbe dem. Så ved uddelingen af præmier fik det danske team en dejlig stor kage dekoreret med en svamp.

De deltagere, der ikke deltog i konkurrencen, nåede desværre ikke at overvære slutningen af svampekonkurrencen, da vores ellers dygtige chauffør kørte en forkert vej, og ved en vending sad bussen ubehjælpeligt fast i løst sand, men vi var havnet i en meget smuk gammel landsby, hvor husene var fredet. En venlig, engelsktalende, gæstfri litauer – der viste sig at være narkoselæge – inviterede os til at drikke vand fra familiens brønd, og siden hen kom vodkasken og småkagerne frem.

Vi blev reddet af Eva og borgmesteren, som

sendte taxaer ud til os så vi kunne komme til Varena og opleve den årlige svampefestival, hvor hele Litauen var repræsenteret. Her havde vi engelsktalende guider stillet til vores rådighed, og de førte os da staks hen til en bod hvor der blev serveret svampesuppe.

Alt var i svampenes tegn. Der var masser af boder med tilberedte retter af svampe på alle mulige måder, velsmagende friturestegte Karl Johan'er, tørrede svampe og svampe i blomsterbuketterne. Vi fik smagt os igennem smagsprøverne og skyllet dem ned med øl og måske en lille vodka. På scenen var der musik, sang og dans, for synge og danse, det kan litauerne. For litauerne i denne del af landet er svampe en vigtig del til deres ernæring og indtjening.

Der var afslutningsmiddag på Glüco Smükle, hvor vi tog afsked med Eva og Kaare. Uden deres hjælp havde vi nok ikke fået så mange indtryk af denne venlige og gæstfrie befolkning med hjem – og aldrig har vi set så mange svampe. Også tak til den danske ambassades medarbejdere og Varenas borgmester.

Stor tak til Henny Lohse og Preben Graae Sørensen for denne veltillæggende tur og til Benny T. Olsen for svampeoplysninger.

SMF gratulerar och saluterar till 100 år

Foreningen til Svampekundskabens Fremme 100 år! Etthundra år! Skandinaviens äldsta riksomfattande mykologiska förening! Norsk Soppforening har nyligen firat sitt 50-års jubileum, samtidigt som vi i Sverige uppmärksammade våra, i detta sammanhang, sparsamma 25 år. Och visst borde det väl egentligen ha varit vi svenskar som bor i mykologins hemland, Elias Fries' hemland, som skulle ha firat alla dessa år!

Vid många olika tillfällen har SMF:s medlemmar fått ta del av danskt gemyt och dansk mykologisk kunskap och erfarenhet. Jag vill framföra vår uppskattning av alla dessa möten och har tillåtit mig att göra några tillbakablickar.

Vid bildandet av Sveriges Mykologiska Förening i Femsjö, i Elias Fries födelseort, 1979 kom många danska deltagare tillresande och på deltagarlistan antecknades Hjørdis Hall Andersen, John Hall Andersen, Peer Corfixen, Knud Hauerslev, Erik Bille Hansen, fru Bille Hansen, Lise Hansen, Peter Johansen, Henning Knudsen, Poul Printz, Preben Graae Sørensen, Ulrik Søchting, Susanne Thorbek och Ib Weng.

Under åren har sedan etablerats ett engagemang mellan de danska och svenska riksföreningarna och jag vill särskilt framhålla all den hjälp som SMF har åtnjutit vid olika tillfällen. Som kursledare vid SMF:s mykologiveckor har Henning Knudsen, Thomas Læssøe och Christian Lange stimulerat till fortsatta äventyr i svampmarkerna. Jens H. Petersen och Christian Lange har vid SMF:s årsmöteshelger hållit uppskattade föreläsningar. SMF har även fått välkomna danska deltagare vid våra

resor till Frankrike och Tyskland, våra vecko-slutskurser och inventeringshelger. Också vid arrangemang anordnade av olika svenska svampklubbar, som Puggehaten och Häxringen, har danska deltagare medverkat. Och i SMF:s tidskrift Jordstjärnan har vi kunnat ta del av artiklar från vår vän i sydväst.

Sverige har lockat som exkursionsmål, särskilt Öland och Gotland. Redan tidigt tilldrog sig Skåne intresse från danska mykologer. Söndagen den 27 augusti 1933 reste Foreningen til Svampekundskabens Fremme med ångbåt till Mölle i nordvästra Skåne för att delta i en exkursion på Kullaberg under N. Fabritius Buchwalds ledning.

Ett 100-årigt arv ställer till ansvar och kan upplevas som tungt. Men Flemming Runes historiska tillbakablickar visar hur Foreningen til Svampekundskabens Fremme har vuxit till en imponerande, i svenska mått, nästan gigantisk förening. En från början till stor del akademiskt dominerad förening har öppnat upp för medlemmar med divergerande mykologiska intressen. En öppenhet med bibehållen facklig kompetens vilken avspeglas i det högklassiga arbetet med publikationer och bildmaterial.

SMF framför sina varma gratulationer och hoppas på många gemensamma möten under kommande år!

Sveriges Mykologiska Förening, Kerstin Bergelin, ordförande.

SMF's gratulations and salutations.

Mykomarathon – en tilnærmet halvårsstatus

Christian Lange og Thomas Læssøe

Registreringssystemet Mykomarathon, foreslået og designet af Christian Lange og sat i værk på foreningens hjemmeside per 1. januar, har hvad angår indsendte fund, været en stor succes. Det på trods af, at der pr. dags dato (6. juli) kun er rapportering fra 39 personer. 6.564 fund er rapporteret fordelt på 1.415 arter. Kappelstriden har givet anledning til at visse ivrige folk har kastet deres forkærlighed for store bladhatte væk, eller i hvert fald glemte den for en stund, og har styrtet rundt og indrapporteret alle mulige forskellige svampe. Der er fundet en stribe nye arter for landet, og andetsteds i bladet berettes om Hvidlig Skiveskorpe (*Aleurodiscus disciformis*), som i hvert fald flere af os troede var uddød i Danmark. Den blev – helt klart på foranledning af Mykomarathon – opdaget af David Boertmann, som i øvrigt har rapporteret et væld af svampe fra relativt sjældent besøgte lokaliteter i det midt- og nordvestjyske. Ud over de mange januar-fund af efterårets „hængere“ er der meldt mange spændende tidlige fund af diverse svampe. Her kan nævnes Anne Grethe Eriksens (Nordjylland) Laset Trævlhat (*Inocybe lacera*) og Strågul Trævlhat (*I. cookei*) fra henholdsvis 15. maj og 25. maj, og også Lerbrun Tåreblad (*Hebeloma mesophaeum*) fra 25. maj. Punktstokket Indigo-Rørhat (*Boletus luridiformis*) fra 15. maj på et velkendt „tidligt“ mycelium (Nordsjælland), og fra Sønderjylland Netstokket Indigo-Rørhat (*B. luridus*) 22. maj. De første spiselige morkler blev også meldt tidligt (Fyn d. 11. april), uden det dog blev en prangende sæson for morkler. Sidste rapporterede fund var fra d. 27. maj – et af de sædvanlige sensæsons kæmpemonstre. Første Skørhat, vanen tro Falmende Skørhat (*Russula depallens*), kom 22. maj, og 15. juni kom den første mælkehat, Mose-Mælkehat (*Lactarius*

helvus). Champignonerne startede midt i maj med Ager-Champignon (*Agaricus arvensis*) 16. maj, skarpt forfulgt af Vej-Champignon (*A. bitorquis*) 23. maj. Henrik Mathiasen har også været meget flittig og har bl.a. fundet både Skæghat (*Ripartites tricholoma*) og Rosa Fagerhat (*Calocybe carnea*) i løbet af foråret/forsommeren. I rubrikken Nye og sjældne fund er der flere arter omtalt fra forårets ivrige indsamlingsaktivitet.

Systemet har selvfølgelig haft nogle „børnesygdomme“ (og har stadigvæk nogle!), så der er også foregået en del udvikling løbende i processen. Der blev brug for at kunne håndtere synonymer, hvilket blev indbygget – og forvoldte en del problemer! Mange brugere blev temmelig forvirrede over at deres svamp fik et helt andet videnskabeligt navn end de regnede med. Desuden fandt vi en del fejl i vores egen synonymliste, så ting blev synonymiseret, som bestemt ikke er synonymer. Brugerne har heldigvis taget det meste i stiv arm og lever med at de indimellem er forsøgskaniner. Men efterhånden får vi luget fejlene væk og får systemet til at virke som brugerne forventer. Vi har også masser af ideer til nye udvidelser, så udviklingsprocessen foregår stadig. Det er stadigvæk planen på længere sigt at udbygge det sådan, at man også kan se udbredelseskort over svampefundene. Ideer har vi skam nok af.

Det bliver spændende at se hvad vi kan nå af arter, nu når svampesæsonen begynder for alvor. Og der er ingen begrænsninger for at være med. Alle fund, også de helt almindelige svampe, er velkomne! Man behøver ikke føle sig forpligtiget til at skulle indrapportere en hel masse. Har man blot lyst til at rapportere et par svampe fra haven, er det absolut velkomment!

Christian Lange, Veksøvej 37, 2700 Brønshøj; lange@jyde.dk

Thomas Læssøe, Biologisk Institut, Øster Farimagsgade 2D, 1353 København K; thomasl@bi.ku.dk

Mykomarathon – the first six months

From January 1st to July 6th 39 persons have made 6564 records based on 1415 species in the Mycological society anniversary 'mykomarathon'. Many new country records have been made and many 'early' occurrences have been noted.

Kernesvampeslægten *Helminthosphaeria* i Danmark

Thomas Læssøe & Jan Gert Borgergren Nielsen

Slægten *Helminthosphaeria* (*Helminthosphaeriaceae*, *Sordariomycetes*) udgøres af en lille gruppe mørkfarvede kernesvampe, der alle formodes at være svampeparasitiske eller i hvert fald tilknyttet andre svampe ved at gro enten direkte på deres frugtlegermer eller på stærkt nedbrudt ved, hvor de kan formodes at parasitere på andre svampe der gror i veddet. (Samuels m.fl. 1997, Réblová 1999). De kendte værtter udgøres af forskellige barksvampe (*Corticaceae*) og Troldkølle (*Clavulina*). Slægten er karakteriseret ved de ikke stromatiske, noget indsænkede, børstehårede, sorte peritecier og mørkfarvede sporer som har små spireporer i enderne og ved modenhed er enten encellede eller med op til tre, ofte asymmetriske, skillevægge. Arterne er desuden for størstedelens vedkommende associeret med en karakteristisk mørkfarvet, anamorf svampeslægt, *Diplococcium*, men det er endnu ikke lykkedes at bevise sammenhængen mellem denne og *Helminthosphaeria*-arterne ved dyrkning.

I Danmark er der kun rapporteret én art, nemlig *Helminthosphaeria clavariarum* (Lind 1913, Munk 1957), og i den svenske checkliste (Eriksson 1992) er det igen den samme art, der er angivet, hvilket for øvrigt også gælder for et stort tysk studie i svampe på svampefrugtlegermer (Helfer 1991). Fornyeede studier af slægten rundt omkring i Europa har dog bevirket, at kendskabet til slægten nærmest er eksploderet i de seneste år (Samuels 1997, Réblová 1999, Nordén & Paltto 2001). Dette kunne tyde på, at det også ville være relevant at

kikke nærmere på dansk materiale, og efter en søgning i svampeherbariet på Botanisk Museum i København fandt vi, at der var indsamlet og bestemt tre andre arter, som altså ikke har været publiceret fra Danmark før. Museets materiale plus diverse nye indsamlinger, bl.a. fra Strødam-reservatet, er blevet undersøgt i detaljer, og i det følgende gennemgås de fire danske arter. Det er vores opfattelse, at det vil vise sig at flere af de omtalte arter er langt mere almindelige end det sparsomme materiale lader ane. Der findes andre små, mørkfarvede kernesvampe/tyksæksvampe på barksvampe. *Ascodichaena stereicola*, der især findes på lædersvampe (*Stereum* spp.), har været omtalt i Svampe 32 som *Litschaueria corticiorum* (se Samuels 1997b), og tyksæksvampen *Capronia porothenia*, der gror på Tvefarvet Lædersvamp (*Laxitextum bicolor*), blev også beskrevet i Svampe 32 (Læssøe 1995a,b).

De generelle karakteristika hos *Helminthosphaeria*

Periteciet er halvkugleformet til pæreformet, med en i tværsnit flerlaget, mørkfarvet væg. Denne er ofte besat med lange, gyldenbrune til brunsorte, stive, ugrnede, spidse hår (setae). Ostiolen (periteciets munding) er simpel, altså uden hals, eller periteciet er så pæreformet, at der næsten dannes en hals. Der frigives ikke pigment i 3 % KOH. Både sporer og asci er inamyloide. Asci er (4-) 8-sporede, tyndvæggede, cylindriske, med en lille ring i toppen. Mellem asci findes mere eller mindre cylindriske til

Thomas Læssøe & Jan Gert Borgergren Nielsen, Københavns Universitet, Biologisk Institut, Afdeling for Mikrobiologi, Øster Farimagsgade 2D, DK-1353 København K; thomasl@bi.ku.dk

The pyrenomycete genus *Helminthosphaeria* in Denmark

The genus *Helminthosphaeria* (*Sordariomycetidae*, *Ascomycota*) is a relatively poorly known genus of mainly, possibly exclusively, fungicolous pyrenomycetes. Main hosts include the common clavarioid *Clavulina cristata* and some common corticioid fungi like *Hyphoderma puberum*. Four species are reported from Denmark, the well-known *H. clavariarum* and three new records for the country: *H. corticiorum*, *H. hyphodermiae* and *H. odontiae*. All have few specimens in the national herbarium, but they are quite likely overlooked. *H. hyphodermiae* occurred with its usual, but unconfirmed, anamorph (no name), whilst the others were associated with *Diplococcium anamorphs*.

Nøgle til danske *Helminthosphaeria*-arter

1. På Troldkølle (*Clavulina*); sporer uden tværvægge; konidier med én tværvæg.
H. clavarium
På barksvampe; sporer med eller uden tværvægge 2
2. Sporer 9-12,3 x 4-5,5 µm, uden tværvægge; konidier i kæder, uden tværvægge. Især på *Hyphoderma puberum*.
H. hyphodermæ
Sporer med op til tre tværvægge; konidier ikke i kæder 3
3. Sporer 13,2-18 x 4,3-5,4 (-6,4) µm, med 0-3 tværvægge; konidier med op til fire tværvægge, 19-42 x 7-11 µm.
H. corticiorum
Sporer 7,6-9 x 3,8-4,2 µm (litt.: 8,0-10,7 x 4-6 µm), med 0-1 tværvæg; konidier med op til fire tværvægge, 11-22 x 5,0-7,5 µm.
H. odontiae

tilspidsende, blivende eller forsvindende parafyser. Sporerne er brune, i KOH olivenbrune, tilnærmet ellipsoidiske til tenformede, med ingen, en, to eller tre tværvægge, der ofte er anbragt asymmetrisk; de er placeret i en række (uniseriate), sjældnere i to (biseriate). Septeringen sker enten i ascus eller først efter afskydning. Sporen har en meget lille spirepore i hver ende, der selv under olieimmersion kan være svær at iagttage. Anamorfen hos *Helminthosphaeria* formodes at tilhøre formslægten *Diplococcium*, da denne ofte forefindes sammen med frugtlegemerne af *Helminthosphaeria*. Dette er ikke bevist ved rendyrkning eller ved hjælp af DNA teknikker. *Diplococcium* danner mere eller mindre forgrenede, mørkt farvede konidioforer, hvorpå mørke, typisk flercellede konidier dannes igennem små porer i den konidiogene celle. En enkelt *Helminthosphaeria*-art, *H. hyphodermæ*, syntes dog konstant at være associeret med en anden type af mørkfarvet anamorf. Se beskrivelsen under *H. hyphodermæ*.

Alt citeret materiale er deponeret på C (Botanisk Museum, København), hvis ikke andet er angivet. TL = Thomas Læssøe.

Helminthosphaeria clavarium (Desm.) Fuckel

Peritecier 200-600 µm i diameter, enlige til tætsiddende på mørkfarvet måtte af anamorfens hyfer og konidioforer, overfladisk eller let nedsænket i troldkøllens væv, med stive, strittende, ugrene, gyldenbrune setae, 54-90 x 5-11 µm (op til 200 µm lange iflg. litt.). Asci 8-sporede, 75-88 x 7-8,5 µm.

Sporer tilnærmet tenformede til smalt ellipsoidiske, 10,9-13,7 x 5,2-6,6 µm, uden tværvægge.

Formodet anamorf (*Diplococcium clavarium*) med ellipsoidiske, mørke, tykvæggede konidier, 13-23 x 6-8,5 µm, med op til én tværvæg.

Vært: Kam-Troldkølle (*Clavulina cristata*).

MATERIALE: Ø-JYLL.: Silkeborg Vesterskov, 29.8.1953, A. & R. Munk. – FYN: Skårup, 16.9.1866, E. Rostrup; Christnebjerg v. Skårup, 2.10.1882, Johansson. – LFM: Falster, Pomlenakke, 8.10.2000, TL-6331 – NV-SJÆLL.: Jyderup, 18.9.1966, A. Munk (?), anamorf. – NØ-SJÆLL.: Folehave Skov, 15.9.1912, C. Ferdinandsen (2 kapsler); Jægersborg Dyrehave, Nr. Mathildebro, 19.9.2001, TL-6613.

Forbløffende nok er denne art kun repræsenteret ved ovennævnte indsamlinger på Botanisk Museum, men den er i hvert fald i det anamorfe stadium en meget almindelig svamp. Ikke sjældent henføres stærkt inficerede kollektioner af Kam-Troldkølle til Grå Troldkølle (*Clavulina cinerea*) selvom farven skyldes de mørkt pigmenterede hyfer fra parasitten. Peritecierne sidder tit meget spredt på de meget mørke dele, og de er meget lette at overse. Munk (1957) citerede blot to fund, og Lind (1913) ligeså. Samuels m.fl. (1997a) citerede heller ikke mange fund, men angav dog arten fra både Europa og Nordamerika.

Helminthosphaeria corticiorum Höhn.

Peritecier 300-350 µm i diameter, pæreformede, af og til næsten med en afsat hals, meget mørke, de

Kam-Troldkølle (*Clavulina cristata*) angrebet af *Helminthosphaeria clavarium* (øverst, foto Thomas Læssøe); nærbillede af peritecier (nederst, foto Jens H. Petersen)

korte setae ses kun under stor forstørrelse, spredte til tætsiddende, næsten totalt nedsænket i værtens hymenium, der næsten ikke misfarves på nær af de afskudte sporer. Setae især øverst oppe omkring ostiolen, mørkebrune, 32-36 x 6,5-9,4 µm (litt.: 33-67 x 5-10 µm). Asci (4-5-6)-8-sporede, 86-103 x 6,6 µm (litt.: 90-118 x 5,8-8,6 µm). Sporer ellipsoidiske med en flad side til svagt tenformede, af og til med et lille opsvulmet vedhæng i hver ende, mange sporer 0-septerede og mange 3-septerede, meget få 1-septerede sporer set og aldrig med asymmetrisk placering, (12,5-) 13,2-18 (-22,2) x 4,3-5,4 µm (litt.: 13,4-16,6 x 5,0-6,4 µm).

Den formodede anamorf (*Diplococcium* sp.) er ikke til stede på den danske kollektion, iflg. Samuels & al. (1997a) med cylindriske konidioforer på 250 x 4-6 µm, med hyppige septeringer og forgreninger. De brune konidier bliver dannet enkeltvis fra porer placeret i de terminale og i de interkalære celler, cylindriske til ellipsoidiske med op til fire tværvægge, 19-42 x 7-11 µm.

Vært: Barksvampe (*Corticaceae*), ikke mindst *Phanerochaete sordida*.

MATERIALE: NØ-SJÆLL.: Allindelille Fredskov, nordøst for Småskifte Sø, 12.6.2000, på cf. *Phanerochaete sordida* på Elm (*Ulmus*), TL-5828.

Samuels m.fl. (1997a) rapporterede denne art fra Østrig, Frankrig, Gabon og USA (Maine) på *Phanerochaete sordida*, *Hyphoderma litschaueri*, *Hyphodontia nesporei*, og diverse ubestemte barksvampe. Nordén & Paltto (2001) angiver arten fra Sverige. Det danske fund afviger fra det beskrevne ved tilsyneladende ikke at have sporer med skævt placeret tværvæg, og de er også smallere end angivet af Samuels m.fl. (1997a).

Helminthosphaeria hyphodermæ Samuels, Cand. & Magni

Værten ofte misfarvet af anamorfens mørke hyfer og de til tider tætslittede peritecier. Disse 225-450 µm i diameter, spredte til tætsiddende, lidt til næsten helt nedsænket i værtens hymenium, med spredte til tætsiddende, brunsorte setae, 40-83 x 4,4-4,7 µm (litt.: 35-78 x 4,5-9,2 µm) og af og til konidioforer. Asci 8-sporede, 83-94 x 5,7-8 µm (litt.: 68-92 x 5,6-9,2 µm). Sporer 10,4-12,3 x 4-5,2 µm (litt.: 9-12 x 4,2-5,5 µm).

Formodet anamorf (ikke navngivet) med grå-

Peritecer af *Helminthosphaeria hyphodermae* på Dunet Kalkskind (*Hyphoderma puberum*), TL-5625. Foto Jens H. Petersen.

sorte konidioforer op til 111 µm (litt.: 125 µm) lange, ofte forgrenede med gråsorte konidier i kæder; konidier cylindriske til ellipsoidiske eller næsten citronformede, med afskåret-indsnørede ender, 14-18 x 3,1-6,1 µm (litt.: 12,6-18 x 5,0-6,5 µm).

Vært: Især Dunet Kalkskind (*Hyphoderma puberum*).

MATERIALE: NØ-JYLL.: Læsø, Klitplantage, Vester Højsandshoved, 8.10.1999, på Dunet Kalkskind (*Hyphoderma puberum*), TL-5625. – NV-JYLL.: Vester Vandet Plantage, øst for Kronens Hede, på ?Dunet Kalkskind (*H. puberum*), 29.9.2002, TL-6931. – FYN: Kasmose, 5.10.2001, på Dunet Kalkskind (*H. puberum*), TL-6746. – S-SJÆLL.: Sorø Sønderkov, Runde Mose, 17.10.1994, på Dunet Kalkskind (*H. puberum*) på Birk (*Betula*), TL-3727 (p.p. K). – NV-SJÆLL.: Eskebjerg Vesterlyng, kratskov i sydøsthjørnet, på cf. Dunet Kalkskind (*H. puberum*) på stenfrugt (*Prunus*), 14.10.2000, TL-6375. – NØ-SJÆLL.: Gadevang, Strødam-

reservatet, 8.11.2003, på Dunet Kalkskind (*H. puberum*) på granstamme (*Picea abies*), TL-11180; Karlstrup Mose, på elle(?)-stamme og Dunet Kalkskind (*H. puberum*), TL-12270.

Anamorfen findes sammen med peritecierne, men forbindelsen er ikke bevist, og selvom Samuels m.fl. (1997a) fandt den på fire af deres indsamlinger, tvivlede de noget på forbindelsen, da denne anamorfe afviger en del fra de andre arter. Den er ikke formelt navngivet. Typen for arten blev, ligesom i hvert fald hovedparten af det danske materiale, fundet på Dunet Kalkskind (*Hyphoderma puberum*). Samuels m.fl. (1997a) angav kun arten fra Rusland og Frankrig, men siden er den også registreret i bl.a. Sverige (Nordén & Paltto 2001).

***Helminthosphaeria odontiae* Höhn.**

Peritecier 210-350 µm i diameter, spredte til tætsiddende, overfladisk på afbarket træ, tæt hårede. Setae stive, udstående, ugrene, rødbrune, 58-94 x 6-10,5 µm (litt.: 38-86 x 4,5-8,0 µm), også nogle mere bugtede og længere, der muligvis snarere skal opfattes som konidioforer. Asci 8-sporede, 90-118 x 5,5-8,5 µm; sporer ellipsoidiske til næsten cylindriske, sjældnere ægformede, 7,6-9 x 3,8-4,2 µm (litt.: 8,0-10,7 µm x 4-6 µm) med 0-1 tværvægge.

Formodet anamorfe (*Diplococcium* sp.) har (litt.) cylindriske konidioforer, 50-112 x 5 µm, med tværvægge, ugrene eller med meget få forgreninger. Konidierne er cylindriske til ellipsoidiske med op til fire tværvægge, 3,7-17,5 x 8-8,5 µm (litt.: 11-22 x 5-7,5 µm).

Vært: Barksvampe (Corticaceae – især *Hyphoderma*-arter), men vært ikke altid synlig.

MATERIALE: S-JYLL.: Vest for Gram, Stavanger Plantage, 28.9.1996, på nøgent ved af Rødgran (*Picea abies*) uden synlig svampevært, men med *Diplococcium*-anamorfe, TL-4333.

Samuels m.fl. (1997a) rapporterede arten fra Østrig, Frankrig og Mallorca med følgende værter: *Hyphoderma setigerum*, *H. calyciferum* og *H. tenue*. Nordén & Paltto (2001) angiver arten fra Sverige. Det danske materiale adskiller sig tilsyneladende fra det tidligere publicerede ved at have et tydeligt „areolat“ overflademønster (grupper af mørkpigmenterede celler med lyse omgivelser) og ved de ret smalle, ofte næsten cylindriske sporer.

Sporer i asci hos *Helminthosphaeria hyphodermae*, TL-12270. Foto Thomas Læssøe.

Vi har fundet adskillige *Helminthosphaeria*-agtige svampe på råddent ved uden synlig værtsvamp, som ikke nøgler ud i Réblovás nøgle til de kendte arter (Réblová 1999).

Vi takker Henning Knudsen, svampekurator Botanisk Museum, for at stille materiale til vores disposition, og Strødamudvalget for tilladelse til indsamling i Strødamreservatet.

Litteratur

- Ellis, M.B. & J.P. Ellis 1988. Microfungi on miscellaneous substrates. An identification handbook. – Croom Helm, London & Sydney, 244 s.
Eriksson, O.E. 1992. The non-lichenized pyrenomyces of Sweden. – SBT-förlaget
Helfer, W. 1991. Pilze auf Pilzfruchtkörpern. Untersuchungen zur Ökologie, Systematik und Chemie. – Libri Botanici 1: 1-149.
Lind, J. 1913. Danish fungi as represented in the herbarium of E. Rostrup. – Gyldendalske Boghandel/Nordisk Forlag, København, 650 s, 9 tav.

Konidier fra formodede anamorfe til *Helminthosphaeria hyphodermae*, TL-12270. Foto Thomas Læssøe.

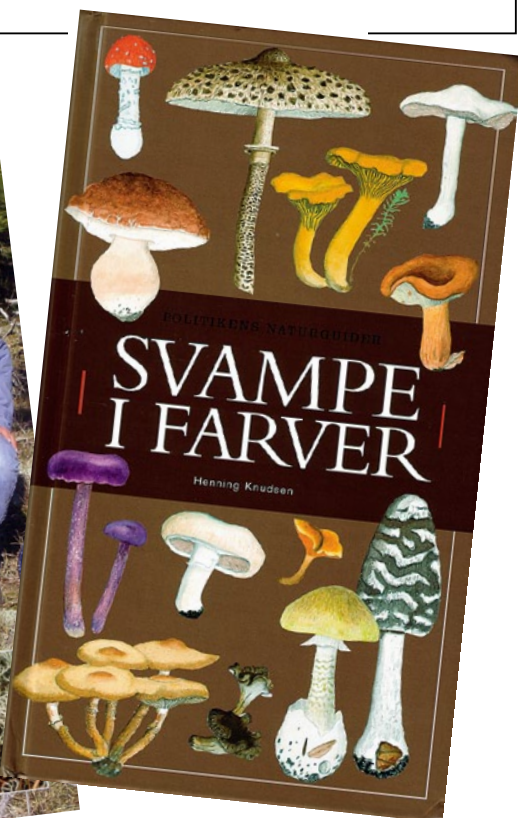
- Læssøe, T. 1995a. *Litschauria corticiorum* – en snylter på Gul Lædersvamp (*Stereum hirsutum*). – Svampe 32: 34.
– 1995b. *Capronia porothelia* – en parasit på Tvefarvet Lædersvamp (*Laxitextum bicolor*). – Svampe 32: 32.
Munk, A. 1957. Danish pyrenomyces. – Dansk Bot. Arkiv 17(1): 1-491.
Nordén, B. & H. Paltto 2001. Wood-decay fungi in hazel wood: species richness correlated to stand age and dead wood features. – Biol. Conserv. 101: 1-8.
Réblová, M. 1999. Teleomorph-anamorph connections in ascomycetes 3. Three new lignicolous species of *Helminthosphaeria*. – Sydowia 51(2): 223-244.
Samuels, G.J., F. Candoussau & J.F. Magni 1997a. Fungicolous pyrenomyces 1. *Helminthosphaeria* and the new family Helmithosphaeriaceae. – Mycologia 89(1): 141-155.
– 1997b. Fungicolous pyrenomyces 2. *Ascocodinaea*, gen. nov., and reconsideration of *Litschauria*. – Mycologia 89(1): 156-162.

Anmeldelser

Henning Knudsen: Svampe i farver. Med farvetavler af F.H. Møller. – Politikens Forlag. 232 sider. 149 kr.

I 1961 fik jeg den da helt nyudkomne bog Illustreret svampeflora af Morten Lange foræret. Det blev starten på min svampeinteresse, som har holdt sig lige siden. Det var dengang den eneste brugbare svampesamling, og jeg havde da heller ikke svært ved at sætte navn på alle de arter, jeg fandt, ud fra bogens udmærkede svampesamlinger. Siden er det gået meget tilbage for mig. På biblioteket fandt jeg andre svampesamlinger, nogle kunne supplere Illustreret svampeflora med yderligere arter, bl.a. Hans Hvass, Svampe i farver fra Politikens Forlag. Denne bog havde godt nok mange arter afbilledet i farver, men på en måde, som gjorde dem ganske ukendelige. Siden er der kommet mange svampesamlinger på markedet, såvel i Danmark som i udlandet. I Danmark

er der gennemsnitligt udkommet én svampesamling om året på dansk gennem de sidste 40 år. Politikens Forlag har taget revanche siden den ubrugelige bestseller Svampe i farver med bøger som Madsvampe i farver, Politikens svampesamling, Politikens store svampesamling, Politikens visuelle svampesamling, Politikens svampesamling, Politikens guide til Danmarks svampelokaliteter – og nu er Svampe i farver så genopstået i en helt ny udgave. Teksten er skrevet af Henning Knudsen, som også står bag teksten til fem af de ovennævnte. Der er tale om en danmarkshistorie i svampesamlinger såvel i kategorien forfatter som i kategorien forlag. Man må tro, at behovet for danske svampesamlinger er ved at være mættet. Men denne bog er en værdifuld tilføjelse til de tidligere.

Svampe i farver omfatter i sin nye inkarnation ca. 438 afbildede arter. Yderligere en del arter er omtalt

under forvekslingsmuligheder. Farvebillederne er alle akvarelmalerier, der stammer fra F.H. Møllers hånd. Han malede et stort antal arter, alle hatsvampe i bred forstand, dvs. inklusive rørhatte og kantareller, og det er nogle af de billeder, der hermed for første gang kommer ud til et bredt publikum. Akvarellerne er smukke og efter undertegnede mening om svampenes udseende særdeles vellignende. De er perfekt gengivet i bogen. Billedet af Kugleknolet Fluesvamp er dog lidt uden for den vanlige flotte stil og minder mere om mine egne forsøg på at tegne svampe. Layoutet er særdeles indbydende, med ét til få frugtlegemer pr. art, to til tre arter pr. side og godt med blankt papir omkring. Baggrundsfarven for artsnavnene udgør en diskret markering af det systematiske gruppelighedsforhold, men ellers er bogen lykkeligt fri for heftig ikonografi. Der er ingen nøgler, men en oversigt over de vigtigste slægter foran i bogen.

For hver art er i punktform angivet forekomstmåder, levested, spiselighed og levevis. Teksten omfatter for hver art beskrivelse, levested, som også omfatter artens hyppighed i Danmark, og forvekslingsmuligheder og for nogle arter endvidere bemærkninger, som handler om spiselighed og giftighed. Udvalget af arter er godt og velgennemtænkt, koncentreret om de større arter, men også mere uanselige arter gives plads i bogen. Dog må man sige, at én Hjelmhat og tre Keglehatte er lige lovlig i underkanten, sammenlignet med 24 Mælkehatter og 46 Skørhatte; det siger nok både noget om Møllers og om Knudsens præferencer. Der går ikke af vejen for at medtage sjældne arter, således Duftende Alfehatter, om hvilken der står, at den ikke er set i Danmark de sidste 50 år; så kan det være, at der er flere, der kigger efter den. Når en så almindelig art som Dugget Rørhat ikke er afbildet, skyldes det, at Møller – som det var praksis på hans tid – regnede den for at være samme art som Rødsprukken Rørhat. Hyppighedsangivelserne er ofte mere detaljerede, end man er vant til i denne type bøger, hvilket øger glæden ved at læse i bogen. Der er dog enkelte arter, der ikke har fået angivet hyppighed, f. eks. Foranderlig Skørhat, Hvid Ridderhat og Eng-Hekseringshat, hvilket føles som en mangel. Oplysningerne om rødlistestatus er meget sårbare over for ændringer i rødlistens opbygning og indhold, de er forældede nu og kunne med fordel have været erstattet af begrundelserne for at anbringe arten på rødlisten.

Desværre mangler der tre bogstaver i bogens titel. Den skulle have heddet Hatsvampe i farver. For det

er, hvad bogen handler om. Der er ingen morkler, trøfler, bægersvampe, judasører, stinksvampe, støvbolde, poresvampe og mange andre slags svampe, som man finder i naturen. Titlen er falsk varebetegnelse. Skam jer, Politikens Forlag! Bortset fra titlen er det en fin bog, som jeg varmt vil anbefale til alle, der interesserer sig for den danske svampeverden, viderekomne såvel som begyndere. Er man komplet begynder, vil jeg dog anbefale den som svampesamling nummer to efter en fotobog med få arter i.

Erik Rald

A. Hørnell, S. Jeppesen & U. Søchting: Laver i Tisvilde Hegn, 2004. – Pris hos Svampetryk, 60 kr. + forsendelse.

For mange mennesker er laver – eller likener – en selvstændig gruppe af organismer, men det drejer sig jo reelt om svampe, der blot udnytter alger til at få sukkerstoffer fra, via symbiose. Derfor er laver bestemt værd at interessere sig for når man ser på svampe. Desuden kan de udvide svampesæsonen, da man kan finde laver hele året rundt.

Nu er der kommet et hæfte, nærmest en lille bog, om laverne i Tisvilde Hegn. Hæftet indeholder først nogle afsnit af mere generel karakter: Hvad er lav?, Likenstoffer, Trusler mod lavfloraen, Hvad fortæller laverne os?, Nutidig anvendelse, Anvendelse af lav i gamle dage. Herefter følger afsnit om de levesteder for laver, man kan finde i Tisvilde Hegn-området. Endelig indeholder hæftet billeder og en kort beskrivelse af 54 arter af laver, man kan finde her.

Men hvad kan man bruge dette hæfte til hvis man ikke færdes i Tisvilde Hegn? En hel del, faktisk! De arter af laver, der er omtalt, er arter, der forekommer over hele landet i næringsfattige områder, både skove og hedeagtige arealer. Hæftet giver et nemt og hurtigt overblik over de mest almindelige, iøjnefaldende arter man støder på. Laver er ellers traditionelt nemt overset af svampeinteresserede, men her er altså en mulighed for at få „hul på laverne“. Billederne er af høj kvalitet, og mange af arterne kan identificeres blot ved at man sammenligner dem med billederne. Rensdyrlaverne (de grenede arter i slægten *Cladonia*) er dog forsynet med en bestemmelsesnøgle til de seks omtalte arter.

Et godt lille hæfte til at få udvidet sin horisont med!

Chr. Lange

Jørgen Mundt – medlem af foreningen gennem 70 år

Flemming Rune

Da Jørgen var 16, besluttede hans far at give ham et medlemskab af svampeforeningen. Det var i slutningen af 1935, og prisen var 3 kr. for et år. I februar 2005 indbetalte Jørgen Mundt sit årskontingent for 70. gang. Da var

det godt nok steget til 110 kroner, men set i forhold til købekraften var det faktisk blevet billigere.

Allerede som 5-årig kom Jørgen med på svampetur – i 1924. Bedstefar ville have søn-

nesønnen med, og med vanlig ildhu lavede han en lille tegning af Jørgen, der får sin første svampeundervisning i skoven. Bedstefar var ingen ringere end Christopher Mundt, foreningens første formand.

Christopher Mundt havde bygget sig et sommerhus langt uden for hovedstaden, lige ved landsbyen Farum oven for skråningen ned mod Farum Sø. Det blev gennem adskillige årtier udgangspunkt for familiens svampetur i Nørreskov og i den lidt mindre skov Ryget. I dag er vejen med sommerhuset opkaldt efter foreningens første formand: Doktor Mundts Vej.

Interessen for at samle svampe gik i arv fra Christopher Mundt til sønnen Kaj Mundt, der sad i foreningens bestyrelse i 48 år, og Jørgen lærte at samle svampe fra barnsben – ikke til videnskabelige studier, men til køkkenet og middagsbordet. Det var dog vigtigt at kunne bestemme svampene korrekt, så i 1940'erne splejsede Kaj og Jørgen til et eksemplar af Flora Agaricina Danica og fik det bundet ind med skindryg, så det kunne holde. Det var dyrt, men står stadig hos Jørgen Mundt og kommer jævnligt ned fra reolen.

Jørgen Mundt blev uddannet som jurist og blev siden landsdommer, men glæden ved at samle svampe blev bibeholdt – og sikkert på samme niveau som hos de fleste foreningsmedlemmer: Nogle ture hver sommer og efterår, et par måltider med kantareller og Karl-Johan, og måske lidt skør- eller mælkehatte, hvis man lige faldt over et par håndfulde i

skoven. Samtidig blev der tid til at kigge på fugle og nyde de lange ture i skoven. Både Jørgens kone Hanne og deres børn deltog med fornøjelse i svampejagten.

Jørgen og Hanne Mundt er et af de få ægtepar, hvor begge har valgt at tegne sig for et medlemskab af foreningen. Ikke fordi de har brug for to tidsskrifter, men nok snarere for at støtte foreningen. Hanne kan dog ikke leve helt op til sin mands 70 år som medlem i foreningen – hun har kun været medlem i 48 år.

Deres hjem i Virum er prydet af mange af Christopher Mundts akvareller, dog nok mere af naturscenerier end af svampe. Det kan også blive for meget med alle de svampe. Men Jørgen Mundt hæger om de mange kle-nodier fra hans bedstefars tid, ikke mindst den lille billedbog med rim, „Jørgen-bogen“, som Christoffer Mundt malte til ham i sine sidste leveår. En af de sidste tegninger er dateret den 23. august 1925, godt tre måneder før Christopher Mundt døde. Da var han 81 år.

Den viser en 6-årig Jørgen med et flag i hånden og nedenunder en krumbøjjet, hvid-skægget herre med stok omgivet af Karl-Johan'er. Ved siden af står skrevet: „Jørgen er i Aarhus og fejrer sin Fødselsdag – Bedstefar er i Farum og svamper med velbehag“. Udtrykket „at svampe“ var vist et, Christopher Mundt selv fandt på, for det står ikke i ordbogen. Men det er nok bare en svips, for det er jo det vi alle gør i foreningen ...

Flemming Rune, Center for Skov, Landskab & Planlægning, Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, Hørsholm Kongevej 11, 2970 Hørsholm; e-mail: flr@kvl.dk

Jørgen Mundt – member of the Danish Mycological Society for 70 years

– at man kan købe naturmedicin til sin hund, kat eller hest, bestående af ekstrakter fra frugtleger af fem forskellige svampe. Det er Paul Stamets, der nu føjer dette produkt til sit ellers utroligt righoldige sortiment af svampeprodukter i firmaet FungiPerfecti i USA. Paul Stamets har i flere år solgt forskellige former for naturmedicin udvundet af svampe, og efter talrige henvendelser fra amerikanere, der gerne vil gøre livet ekstra godt for deres kæledyr, besluttede han at udvikle midlet „Mush“ og har fået navnet registreret som varemærke. En tur med hundeslæde hedder mush på amerikansk, og det er også det tilråb, man giver hundene, når de skal øge farten. „Mush“ består af ekstrakter fra Snyltekølle (*Cordyceps sinensis*), Skinnende Lakporesvamp (*Ganoderma lucidum*), Tueporesvamp (*Grifola frondosa*), Shiitake (*Lentinula edodes*) og Broget Læderporesvamp (*Trametes versicolor*). Det indeholder polysaccharider, glycoproteiner og forskellige lægende stoffer, der skulle give dyrene en bedre bevægelighed ved at styrke leddenes funktion. For 30 US\$ får man en bøtte med et pund pulver, der skal blandes i foderet (dog ikke i tørfoder). Og tvivler man på, om det virker, skal man bare læse det overstrømmende brev, Paul Stamets har fået fra Sandra Ostarela, som driver et herberg for hunde i Wisconsin. Hun har givet midlet til sine hunde i et år, før det blev markedsført, og de har aldrig haft det bedre (<http://www.fungi.com/mycomeds/pets.html>; <http://www.fungi.com/mycomeds/medpics/pets/testimonial.pdf>; marts 2005).

– at det nystiftede Norsk sopp- og nyttevekstforbund har påbegyndt udendelsen af sit nye farveillustrerede medlemsblad „Sopp og nyttevekster“. Første nummer er på 48 sider og lægger ud med nogle interessante og letlæste artikler, bl.a. om svampes indhold af vitaminer og mineraler og om havtorns kulturhistorie og brug i folkemedicinen. Svampene har fået en ganske fremtrædende plads i det nye blad, og der er flere fotos af både almindelige og sjældne svampearter, bl.a. det første fund af *Entoloma*

callirhodon i Norge. Lokalforeningsstoffet fylder hele ti sider og giver en oversigt over arrangementer i alle de 22 tilsluttede lokale svampe- og/eller nyttevekstforeninger i Norge. Årsmedlemskab koster 200 kr., fra 2006 250 kr. (www.soppognyttevekster.no; marts 2005).

– at svampeplukning overraskende nok kan give mange kørestolsbrugere et nyt og bedre liv. Det drejer sig naturligvis om dyrkede svampe, som kan håndteres i passende højde over jorden. Gennem et par år har FAO's regionskontor for Asien og Stillehavsområdet finansieret et træningsprogram i svampedyrkning for handikappede landbrugere i byen Ubon Ratchathani i det nordøstlige Thailand. Mere end 30 svampearter var med i programmet, deriblandt en halv snes forskellige Østershatte (*Pleurotus*) og ikke mindst den mest populære dyrkede svamp i Sydøstasien, Spiselig Posesvamp (*Volvariella volvacea*). Også Øresvampe (*Auricularia*), Lakporesvampe (*Ganoderma*) og Sejhatte (*Lentinus*) var pænt repræsenteret – og endda en enkelt art af Nøgenhat (*Psilocybe*)! En omfattende træningsmanual, der kan downloades fra internettet, viser glade thailændere, der poder dyrkningsmedier og plukker svampe, mens de sidder i kørestol, både på FAO's træningscenter og hjemme i deres egne smålandbrug (www.fao.org/sd/2003/PE0303_en.htm; marts 2003).

– at verdens største svampeskulptur står i den lille canadiske by Vilna i staten Alberta. Den forestiller tre frugtleger af en nordamerikansk ridderhat „*Tricholoma uspale*“. Svampene er ikke mindre end 6,5 meter høje, er lavet af stål og vejer tilsammen over 8 tons. Hattene er næsten 5 meter i diameter og holdes oppe af kraftige stokke lavet af stålør, der svajer graciøst til siden. Skulpturen blev designet og betalt af en gruppe lokale kunstnere og erhvervsfolk tilbage i 1993, og den kostede godt 28.000 US\$ at rejse. Den er blevet et var-tegn for hele byen og symboliserer, at Vilna blev grundlagt i begyndelsen af 1900-tallet af Ukrainiske nybyggere, der bragte svampe-

plukke-traditionen med sig fra deres hjemland. Svampene er konstrueret og malet, så de har en umiskendelig lighed med vores hjemlige Sveden Ridderhat (*Tricholoma ustale*), men bystyret holder stædigt ved deres eget latinske navn, og størrelsen taget i betragtning er det vel rimeligt nok (<http://albertaslakeland.com/land-ofgiants.html>; maj 2005).

– at svampesygdomme på planter kan være særdeles gavnlige for mennesket, når de altså angriber de rigtige planter. I Indien har man gennem de seneste årtier haft store problemer i mange teplantager med et besværligt ukrudt, der nærmest har kvalt tebuskene. Det er *Mikania micrantha*, en Hjortetrøst-lignende, men klatrende plante i Kurvblomstfamilien, som er kendt for at kunne sprede sig og etablere enorme bestande på kort tid. Den kaldes af samme grund „mile-a-minute weed“, og under 2. verdenskrig blev den indført fra Latinamerika til Indien netop for hurtigt at kunne kamouflere nybyggede landingsbaner. Siden er den blevet en sand plage, og da den mangler sine naturlige fjender i Asien, har den bredt sig voldsomt, også i Kina, Malaysia og Indonesien. Nu har en engelsk forskergruppe under ledelse af Sean Murphy fra CAB International i Egham, England, tilsyneladende fundet et effektivt biologisk bekæmpelsesmiddel ved at opformere rustsvampen *Puccinia spegazzinii*, der naturligt angriber *Mikania* i Central- og Sydamerika. Efter syv års forsøg i England er det ikke lykkedes at smitte nogen af 55 udvalgte indiske plantearter med den, hverken tebuske eller urter, mens *Mikania* er utrolig følsom. Så nu håber mange, at rustsvampen efter nogle afsluttende tests og en karantæneperiode i New Delhi vil blive frigivet til bekæmpelse af *Mikania* i Indien – og siden hen i de øvrige asiatiske lande (J. Randerson: New Scientist 178 (2401): 10; juni 2003; www.new-agri.co.uk/04-2/focuson/focuson4.html; marts 2004).

– at vor hjemlige Kløvblad (*Schizophyllum commune*), der altid har været en relativt sjælden svamp i Irland, nu har fundet et nyt og meget udbredt voksested på store græsballer derovre. I Irland høstes hvert år enorme mængder frisk græs i de grønne landskaber, og der ruller år-

ligt 12 millioner store, runde baller af græsset, med godt en kubikmeter i hver. De fugtige græsballer omvikles med plastic, og efter 5-10 måneder er indholdet gæret til en slags letfordøjelig ensilage. Ofte lykkes det imidlertid Kløvblad at kolonisere ballerne og sende små klynger af frugtleger ud gennem hvert eneste hul i plastikken. Ved besøg på over 300 irske landbrug blev der fundet Kløvblad på ensilage-baller mere end halvdelen af stederne. Det er ikke godt, for svampen fordøjer efterhånden en betragtelig del af fødemængden, og hvad værre er: kvæget kan ikke lide den, selv om den ikke er giftig. Kreaturerne spiste kun en tredjedel så meget græs-ensilage, når der var Kløvblad i, som når der ikke var. Nu arbejdes der på at finde en løsning på problemet (K.C. Brady m.fl.: Mycologist 19 (1): 30-35; februar 2005).

– at der i tarmsystemet hos biller findes et ufatteligt artsrigt samfund af gærsvampe. En forskergruppe under ledelse af Sung-Oui Suh fra Louisiana State University i USA har gennem tre år undersøgt tarmindeholdet hos et meget stort antal billearter fra 27 forskellige billefamilier. En meget stor del af billerne blev fundet på frugtleger af forskellige storsvampe. Til alles overraskelse viste tarmindeholdet en uendelig variation af gærsvampe, og ved hjælp af rDNA-sekvensering kombineret med morfologiske og fysiologiske tests er det lykkedes at skelne mellem hele 650 arter. Heraf er næsten 200 arter nye for videnskaben. Den lethed, hvormed de nye gærsvampearter er blevet opdaget, skaber forventning om at endnu tusindvis af gærsvampearter står foran opdagelse. Mange af de fundne gærsvampearter forekommer kun hos en enkelt insektart, og det forventes, at alene bille-underklassen *Erotylidae* vil kunne bringe 4500 hidtil ubeskrevne gærsvampearter for dagen. Det menes, at gærsvampene bl.a. hjælper billerne til at leve på næringsfattige eller vanskeligt fordøjelige substrater, men den fulde sammenhæng i gærsvampe-insektsamlivet er endnu ufuldstændig kendt (F.E. Vega & M. Blackwell: Insect-Fungal Associations. Oxford University Press, januar 2005; S.-O. Suh m.fl.: Mycological Research 109 (3): 261-265, marts 2005).

„Hvidlig Kædebævrsvamp“ (*Sirobasidium albidum*) – en herlig overraskelse fra Møn

Den 1. maj var jeg på en fugletur til Møn med min datter, så vi var oppe allerede ved 4-tiden og på kratlusk ved 6-tiden dernede på Høje Møn. Ved frokosttid holdt vi i let regnvejrs ind på en lille P-plads ved Skriversøen N for Jydelejet. Jeg trissede rundt med en mad i hånden og samlede lidt pinde sammen, bl.a. en pind, formodentlig fra en Ahorn, med en smukt udviklet *Eutypa* (kernesvamp) på. Det tænkte jeg ikke yderligere over, ærgrede mig snarere over, at jeg ikke fandt morkler under de halvdøde elme i brynet. Pinden kom dog med hjem. Efter planlægningsmødet i foreningen dagen efter fik jeg tid til at gennemgå lidt af indholdet af mine pindeindsamlinger, og jeg faldt næsten ned af stolen, da jeg opdagede, at nogle små slimede klatrer langs *Eutypa*'en på omtalte pind havde kløvede basidier i kæder. En karakter der stort set kun er kendt fra én slægt, nemlig slægten *Sirobasidium*, beskrevet fra Ecuador af Lagerheim & Patouillard (1892). Lagerheim fandt hele to arter af denne nye slægt i det smukke krater Pululahua lige N for Quito. Siden er der blevet beskrevet over 10 arter i slægten, der dog ikke alle anerkendes som gode arter. Eksakt samme år som Lagerheim, fandt en anden tilrejsende europæisk mykolog, Alfred Möller, en *Sirobasidium*-art i det sydlige Brasilien, som han siden beskrev som *S. brefeldianum* (Möller 1895). Denne art er siden rapporteret nogle få gange fra rundt omkring i verden. En forma *microsporum* af denne blev af

Maire (1945) beskrevet fra Frankrig og blev siden genopdaget på en ubestemmelig kernesvamp på rødder af rodvæltede rødgraner i Belgien (Van de Put 1994). Derpå lykkedes det for Van de Put & Antonissen (1995) at finde *S. albidum* for første gang siden det oprindelige fund. De rapporterede værten som *Diatrypa stigma* (på *Acer*). Krieglsteiner (2000) angav et enkelt tysk fund af *S. brefeldianum*. Peter Roberts (pers. medd.) angiver, at arten er almindelig på en sydengelsk lokalitet og kendt fra yderligere 3-4 steder i England, altid på *Eutypella* eller andre Diatrypacéer på Ahorn eller Elm. Dämon & Hausknecht (2002) har lavet en fin artikel som giver en god oversigt over slægtens status, og de rapporterer og afbilder samtidig det første fund af *S. rubrofusum* (Berk.) P. Roberts (= *S. sanguineum* Lagerh. & Pat.) fra Østrig. Dette navn blev allerede introduceret af Berkeley i 1845 men i slægten *Dacryomyces* (Tåresvamp)! I dag anses *Sirobasidium* at stå meget nær den ligeledes svampeparasitiske slægt Bævrsvamp (*Tremella*), så nær, at familienavnet *Sirobasidiaceae* i hvert fald må opgives (Chen 1998, Fell m.fl. 2000, Weiss & Oberwinkler 2001).

Beskrivelse af det danske fund: Frugtlegeme af mere eller mindre sammenflydende, millimeterstore, grumset hvide, glatte til nærmest hårde pustler i kanten af og ind over værtens indsænkede sorte stroma, både frit eksponeret og under løs bark.

Det indre en tæt gelatinøs, trådet masse der udgår fra et lille punkt på det sorte værtsvæv. Basidierne ses som parallelt stillede kæder af kuglefor-

David Boertmann, Violvej 53, 7800 Skive; dmb@dmu.dk

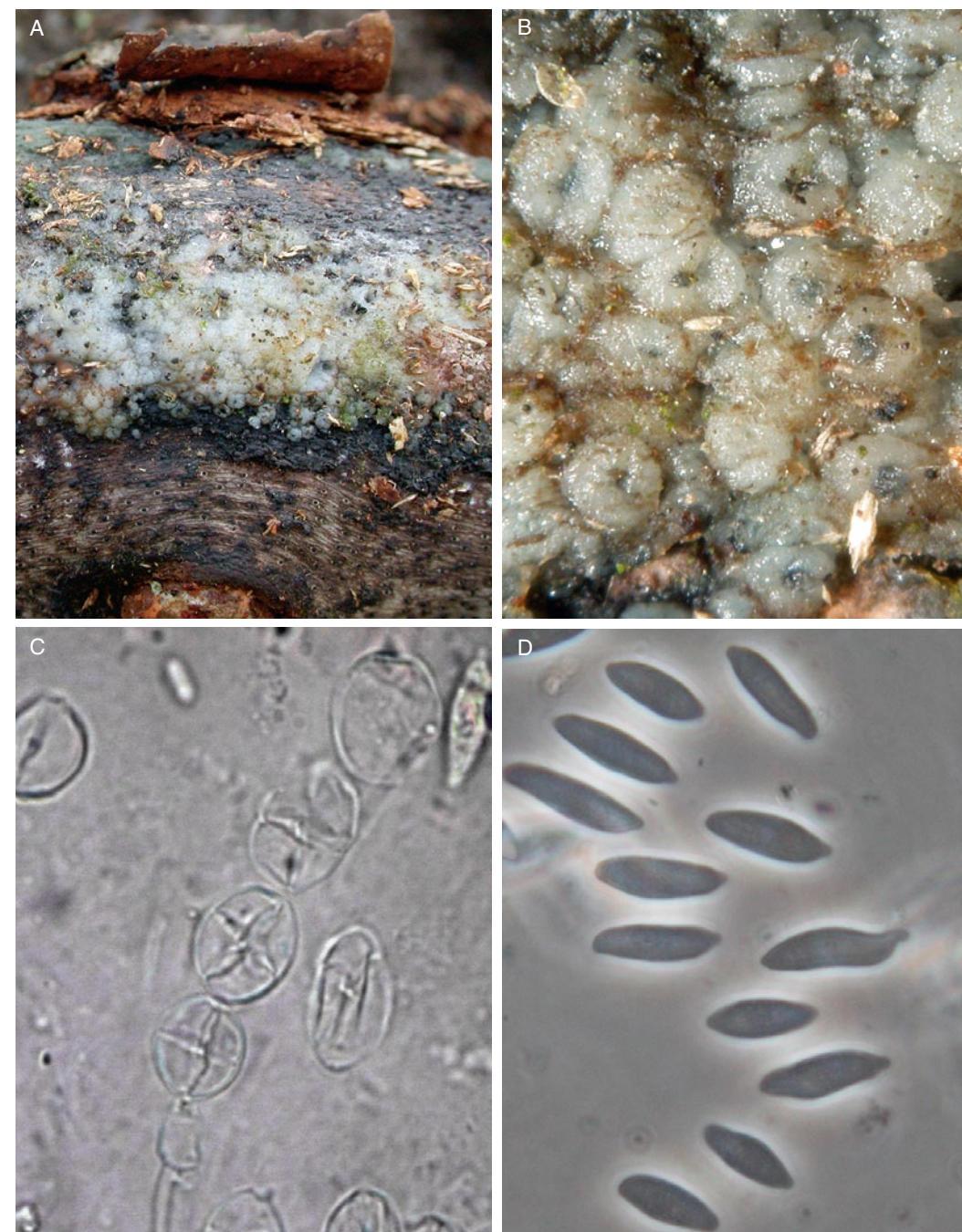
Thomas Læssøe, Biologisk Institut, Øster Farimagsgade 2D, 1353 København K; thomasl@bi.ku.dk

Notes on rare fungi collected in Denmark

A collection of *Sirobasidium albidum*, new to Denmark, is described from material on *Eutypa* on *Acer*?. The identification is based on the hyaline, white fructifications and the long chains of more or less globose basidia with a clamp seen at the base of the chain.

The first Danish records of *Seticyphella niveola* are presented with a collection on *Crataegus* leaves and one a *Corylus*? leaf. Both were collected in spring.

Aleurodiscis disciformis has been found for the first time in Denmark for more than 30 years. It was recorded from at least seven oak trees on two localities around Viborg in central Jutland.

A: *Sirobasidium albidum* på substratet (*Eutypa* cf. *lata* på *Acer* cf. *pseudoplanatus*) TL-12082; B: nærbillede af sammenflydende frugtlegemer; C: kæde af basidier, læg mærke til den basale øsken; nederst D: løsne frie epibasidier. Foto A-C Jens H. Petersen, foto D Thomas Læssøe.

Seticyphella niveola-frugtlegerne, TL-12060. Foto Jens H. Petersen.

mede til ellipsoidiske celler med to længdegående til skråtstillede tværvægge i hvert rum, med op til i hvert fald syv basidier i hver kæde, 8-12 x 8-16,5 µm. Epibasidierne er uregelmæssigt tenformede og ret så variable i størrelse og løsner sig let og hurtigt fra basidiet, så det kommer til at fungere som en spredningsenhed, 16,5-20,5(-28) x 4,5-6,5 µm. Nogle mindre, smalt ellipsoidiske celler, 6-7,5 x 2-2,5 µm, fortolkes på basis af de tidligere studier som gærartige celler opstået ved spiring/knopskydning fra epibasidierne. Basidiosporer, der dannes på korte sterigmer på epibasidierne, er ikke iagttaget i dette materiale. Disse sporer er kuglerunde som hos arter af Bævrechamp (Tremella). Hyfer farveløse, tynde, ofte snoede, ingen øskner set med sikkerhed bortset fra ved basis af det nederste basidie i kæderne.

Bestemmelsen hviler dels på frugtlegerernes farve, dels på de mange basidier i kæderne, hvor der kun ses en øske ved basis af kæden, og dels på den kugleformede facon på basidierne; men som Dämon & Hausknecht (2002) skriver, skal der flere indsamlinger til, før vi forstår den fulde variation og præcis hvordan de forskellige arter skal adskilles i denne fascinerende slægt.

Seticyphella niveola-hår, TL-12268. Foto Thomas Læssøe.

MATERIALE: LFM: Møn, Høje Møn, Krageskov, Skri-versøen, 1.5.2005, på en formodet ahorn (*Acer*)-gren med *Eutypa ?lata* og en mørk hyfomycet med store konidier i kæder, TL-12082 (C).

Thomas Læssøe

„Stivhåret Hængeskål“ (*Seticyphella niveola*) fundet i Danmark

Uden for Danmark er hængeskålenes verden stor. Disse basidiesvampe blev traditionelt henført til deres egen familie *Cyphellaceae*, som i dag ligesom fx bugsvampene er gået helt i opløsning som en naturlig gruppe.

En af de slægter, vi stadig ikke ved, hvor vi skal placere – men det bliver jo nok inden for bladhat-tenes store gruppe – er slægten *Seticyphella*. Agerer (1983) beskrev slægten med tre arter, hvoraf den ene (typearten) kun var kendt fra en indsamling på slåenblade (*Prunus spinosa*) fra Tjekkiet. Denne art er siden ved en enkelt lejlighed genfundet i England (B.M. Spooner, pers. medd.) på bølge- og pileblade. Her skal kort beskrives to fund af den anden europæiske art i slægten fra Danmark.

Frugtlegerne spredt ud over ret nedbrudte

blade, dels på bladpladen, dels på ribberne og bladstilkene. Udseende som en pjuksket, hår-strittende, kortstilket Frynseskive, kridhvid, skålformet med ret smal åbning, men hurtigt næsten konisk uden tydelig åbning, op til 0,5 mm høj og 0,3 mm bred.

Basidier bredt kølleformede, 16-18,7 x 4,8-5,7 µm (n = 5), 4-sporede (n = 1!), sporer tenformet-kølleformede, noget udtrukne i apiculus-enden, 8,3-9 x 2,2-2,7 µm, Q 3,4-3,7 (n = 3, TL-12060) eller (5,9-) 7,6-9,2 x 2,2-2,8 µm, Q 2,8-3,3 (-3,9) (n = 8, TL-1268), uden jodreaktioner, glatte og tyndvæggede. Hår stive, jævnt tilspidsende mod spidsen, ret tykvæggede, uden tværvægge, med fine, tætsiddende krystaller (nærmest som små udstående hår) og ofte med lidt mere grove krystaller nær den ikke specielt spidse top, mange hår knækkede og af meget forskellig længde, op til ca. 400 µm, men mest under 200 µm lange og op til 10 µm brede nær basis. Øskner til stede.

MATERIALE: NØ-SJÆLL.: Allindelille, på Hassel(?)blad (?*Corylus*) under mindre, rådden bøgestamme og nærmest midt i et røduselatrín, 10.4.2005, TL-12060 (C); Karlstrup Mose, på mørktfarvede, sammenkrøllede tjørneblade (*Crataegus* sp.), 16.6.2005, TL-12268 (C).

Svampen kan minde om arter af *Flagelloscypha*, der dog typisk har mere tydelige hårkrystaller og frem for alt hår med lange udragende flagelagtige spidser. Den korte stilk adskiller også *Seticyphella* fra *Flagelloscypha*. Den eneste anden europæiske art, *S. tenuispora*, har længere sporer med en Q-værdi omkring 4,6. Agerer citerer blot to fund af *S. niveola*, begge fra pileblade og fra henholdsvis Tyskland og Tjekkiet.

Thomas Læssøe

Hvidlig Skiveskorpe (*Aleurodiscus disciformis*) genfundet på Viborg-egnen

Den 24. marts 2005 tog jeg en tur til Hald Ege ved Viborg for at finde nye arter til min Myko-Marathon-liste (Svampeforeningens jubilæumsaktivitet). Årstiden betød at det var laver og barksvampe, der blev eftersøgt. Motivationen blev hurtigt styrket ved et fund af den meget sjældne og rødlistede Topporesvamp (*Pachykytospora tuberculosa*) og flere usædvanlige laver. På en levende egestamme sad der nogle hvide skorper med opbøjet rand, og de virkede bekendte. Tidligere på sæsonen havde jeg fundet Orange Skiveskorpe

(*Aleurodiscus amorphus*), almindelig i plantager af Ædelgran, og i Pilze der Schweiz 2 (Breitenbach & Kränzlin 1986) var denne afbildet ved siden af en nærtstående hvid art. Kunne det være den der sad på egen i Hald Ege?

Svampens udseende passede perfekt med denne art, og det gjorde de mikroskopiske karakterer også, og dermed var denne sjældne art genfundet i Danmark efter mindst 30 år. Den blev sidst fundet i Pamhule Skov af John Eriksson (Eriksson & Ryvarden 1973), og det indsamlede materiale er formodentlig deponeret i Göteborg.

Svampen er let kendelig. De frugtlegerne var så, var mere eller mindre regelmæssigt ovale, hvide skorper med en veldefineret og opbøjet rand, der fik den til at ligne en meget flad skål – i det mindste når de sad på en jævn overflade. Enkelte eksemplarer havde en smal hat. Størrelsen var mellem 1,5 og 10 cm i diameter. Det hvide hymenium var glat og sprækkede ved tørring. Ydersiden var lidt filtet, og der var mørkt brune partier her. Svampen kan være svær at opdage, hvis frugtlegerne er små og sidder på en stamme med mange hvide og lyse laver.

Mikroskopisk var materialet karakteriseret ved meget store og bredt ovale sporer (14,5-20 x 9,6-15,2 µm, Q = 1,29-1,67), der blev tydeligt mørkeblå i Melzers reagens, og først da kunne den fint vortede overflade ses. Der var talrige krystaller i præparatet, der øjensynlig stammer fra cystider.

Voksestedet var barken af en levende Vinter-Eg (*Quercus petraea*), hvor talrige frugtlegerne sad fra ca. 2 m's højde til langt op i kronen.

Jeg fandt den kun på et enkelt levende træ, men Thomas Læssøe, der besøgte lokaliteten den 6. og den 15. maj, genfandt den på adskillige træer (mindst seks), bl.a. nogle der var væltet under stormen i januar 2005. Den 22. maj 2005 var jeg en tur ved den nærliggende Niels Bugges Kro ved Hald Sø, og her fandtes Hvidlig Skiveskorpe på en Eg i Trolde-slugten.

Arten ser dermed ud til at have et „stronghold“ her på egnen vest for Viborg. Måske er det betinget af forekomsten af Vinter-Eg, det var i alle tilfælde denne Ege-art mine fund blev gjort på.

I rødliste-sammenhæng er Hvidlig Skiveskorpe kategoriseret som sjælden (R). Før mit fund ville jeg mene at det var for lavt, men med fundene her i 2005 kan denne kategori bedre forsvares. Krieglsteiner (2000) angiver arten som meget følsom

Hvidlig Skiveskorpe (*Aleurodiscus disciformis*) på Vinter-Eg (*Quercus petraea*). Foto Jens H. Petersen.

over for luftforurening, og der har været en meget kraftig tilbagegang i Tyskland.

MATERIALE: Ø-JYLL.: Hald Ege, 24.3.2005, på levende Vinter-Eg, David Boertmann (DB 2005/20); 6.5.2005, på levende og væltede ege, TL-12088 (C); 15.5.2005, TL-12224; JHP-05.060 (C); Niels Bugges Kro, Trolde slugten, 22.5.2005, David Boertmann (DB 2005/43).

David Boertmann

Litteratur

Agerer, R. 1983. Typusstudien an cyphelloiden Pilzen IV. *Lachnella* Fr. s.l. – Mitt. Bot. München 19: 163-334.
Breitenbach, J. & F. Kränzlin 1986. Pilze der Schweiz, Band 2. Nichtblätterpilze. – Verlag Mykologia, Luzern.
Chen, C.-J. 1998. Morphological and molecular studies in the genus *Tremella*. – Bib. Mycol. 174: 1-225.
Dämon, W. & A. Hausknecht 2002. First report of a *Sirobasidium* species in Austria, and a survey of the *Sirobasidiaceae*. – Österr. Z. Pilzk. 11: 133-151.
Eriksson, J. & L. Ryvarden 1973. *Corticiciaceae* of North Europe 2. – Fungiflora, 261 s, 24 pl.

Fell, J.W., T. Boekhout, A. Fonseca, G. Scorzetti & A. Stazell-Tallman 2000. Biodiversity and systematics of basidiomycetous yeasts as determined by large-subunit rDNA D1/D2 domain sequence analysis. – Int. J. Syst. & Evol. Microbiol. 50: 1351-1371.
Kriegelsteiner, G.J. (red.) 2000. Die Grosspilze Baden-Württembergs 1. – Stuttgart, 629 pp.
Maire, R. 1945. Études mycologiques. – Bull. Soc. Hist. Nat. Afrique Nord 36: 24-42.
Möller, A. 1895. Protobasidiomyceten. Untersuchungen aus Brasilien. – Bot. Mittheilungen aus den Tropen 8: 1-179, tav.1-6.
Roberts, P. & A. de Meijer 1997. Macromycetes from the state of Paraná, Brazil. 6. *Sirobasidiaceae* & *Tremellaceae*. – Mycotaxon 64: 261-283
Van de Put, K. 1994. *Sirobasidium brefeldianum* Möller f. *microsporum* Maire. – Sterbeekia 16: 50-55.
- & I. Antonissen 1995. *Sirobasidium albidum* Lagerh. & Pat., een Zuidamerikaanse nieuwkomer of een verborgen cosmopoliet? – AMK Mededelingen 95(1): 31-34.
Weiss, M. & F. Oberwinkler 2001. Phylogenetic relationships in *Auriculariales* and related groups – hypotheses derived from nuclear ribosomal DNA sequences. – Mycol. Res. 105(4): 493-415.

Generalforsamling 26. februar 2005

1. Valg af dirigent

Formanden Flemming Rune bød velkommen og foreslog Henning Knudsen som dirigent. Dirigenten konstaterede, at generalforsamlingen var blevet indkaldt med det obligatoriske 14 dages varsel, som er foreskrevet i foreningens love. Ingen i forsamlingen havde nogen indvendinger mod dette.

2. Beretning om foreningens virksomhed i det forløbne år samt planer for det kommende år

I svampeåret 2004 havde goderne været ujævnt fordelt over landet. En vestjyde ville sige: Det kunne have været værre (dvs. meget fint), en sjællænder: Ganske udmærket (dvs. op og ned), medens det på Bornholm havde været meget fint med kantareller i overflod. Formanden havde ved selvsyn konstateret, at dette sidste var helt rigtigt. Den første del af sommeren havde været kold og våd. Derefter blev det varmt og tørt, og til sidst kunne man i Jylland slæbe kantareller hjem. Ved udstillingen i Ørnereden 26. september havde der været 200 arter. Først i november klingede det igen af, og årets sidste tur var arrangeret af den fynske lokalforening Pahati, der den 21. november kunne samle dybfrosne kantareller.

I 2004 havde der været 103 ekskursjoner samt forskellige udstillinger, kurser og åbent hus-aftener, i alt 172 arrangementer. Der var udkommet to numre af Svampe med hver 64 sider. Det var gået godt med at få artikler til bladet og med at få artikler der spændte meget vidt. Formanden havde selv bidraget med to artikler om foreningens historie, og han ville som eksempler fremhæve tre artikler: Jens H. Petersens bidrag om Kantareller på Læsø, Jacob Heilmann-Clausen og Morten Christensens om svampe i Europas urskove og Christian Langes artikel om slægten *Macrolepiota*. Formanden rettede i denne forbindelse en særlig tak til bladets redaktion for det store arbejde de udfører, og som sparer foreningen for mange penge. Af andre aktiviteter ville han fremhæve Internet-servicen Mykonyt, som gennem mange år havde været administreret af Jan Vesterholt. Der var nu 183 tilsluttede medlemmer, og der havde været udsendt 43 breve med i alt 1039 arter. Som noget nyt havde Christian Lange under overskriften Mykomarathon startet et selvregistreringsprojekt, hvor medlemmerne selv kan indtaste deres fund til en database, og hvorfra man så automatisk kan udtrække oplysninger om fundsteder og findere. For at øge deltagerens entusiasme fungerer projektet samtidig som en konkurrence om at samle flest arter tidligst på året. Ved udgangen af 2004 havde foreningen 1828 medlemmer hvoraf 1618 danske og 210 udenlandske. Det er en stigning på 21, som er bemærkelsesværdig, da mange andre lignende foreninger har medlemstilbagegang. Med de store aktiviteter i ju-

bilæumsåret håbede formanden på, at det for første gang i foreningens historie ville lykkes at passere 2000 medlemmer.

Foreningens fonde (M.P. Christiansens Fond, Flora Agaricina Danica Fonden og K. Hauerslevs fond) havde haft mulighed for at uddele 21.000 kr., men der var kun imødekommet én ansøgning, og formanden opfordrede medlemmerne til at søge om penge til dækning af nye aktiviteter, dog ikke arbejds løn. Reglerne for uddelingerne kan ses på foreningens hjemmeside.

18.-21. september havde foreningen arrangeret en vellykket tur til Litauen med 35 deltagere. Formanden takkede den danske ambassadør i Litauen, som er medlem af foreningen, og Henny Tang Lohse for det store arbejde i forbindelse med arrangementet.

Med hensyn til fremtidsplanerne er det hensigten i anledning af jubilæet at lave ting som aldrig er set før, så året 2005 vil blive husket i fremtiden.

Formandens beretning blev godkendt.

3. Foreningens 100-års jubilæum i 2005. Den store svampefestival

Hovedarrangementet vil blive en svampefestival, der afholdes 28. september - 1. oktober i Botanisk have i København. Til at huse udstillingen vil der blive opstillet telte på 500 m² på plænen foran Palmehuset. Udstillingen vil bl.a. omfatte en svampeudstilling, som vi håber kan blive den største svampeudstilling i Danmark. Pugehatten har lovet at bidrage med svenske specialiteter. Andre udstillingstemaer vil være Produktion, Udvikling og Forskning med bidrag fra Novo Nordisk og Carlsberg. Af andre aktiviteter planlægges et undervisningsprogram for unge og en temaudstilling om svampe på træstammer, og det er planen at invitere fem stjernekokke til hver dag at lave 100 liter svampesuppe til gratis uddeling. Der vil også blive mulighed for besøg af gymnasieklasser. Dorte Hammelev og Rikke Macholm vil redigere et temanummer af Svampe med emner, som er rettet mod unge mennesker. Information om festivalen vil kunne findes på en særlig hjemmeside www.svampefestival.dk. Arrangementet styres af en festivalkomite bestående af Ulrik Søchting, Henning Knudsen og Flemming Rune.

På foreningens stiftelsesdag 1.oktober vil der blive afholdt en festbanket i Zoologisk Haves restaurant, og der planlægges et festsymposium i disputatsauditoriet på den Kongelige Veterinær og Landbohøjskole.

23.-28. august vil der blive afholdt et internationalt svampefarvesymposium i Haslev.

Det detaljerede program over alle jubilæumsaktiviteterne vil blive udsendt sammen med efterårsprogrammet i august, og man kan løbende orientere sig via www.svampe.dk. Økonomien i jubilæumsarrangementerne er ca. 500.000 - 1 million kr. som søges delvis dækket af særansøgninger til Friluftsrådet og via sponser.

4. Fremlæggelse af foreningens reviderede årsregnskab

Det detaljerede regnskab for året 2004 blev fremlagt af foreningens kasserer Bjørn W. Pedersen. Foreningens samlede indtægter havde været 219.221 kr., heraf 199.930 kr. i kontingent. De samlede udgifter havde været 208.858 kr., heraf 81.963 kr. til trykning af blad og programmer samt 53.634 kr. til porto. Foreningens aktiver er 488.081 kr. hvoraf værdipapirandelen er 362.121 kr. For foreningens tre fonde udgør indtægter og formue henholdsvis 11.246 kr. og 235.233 kr. (Flora Agaricina Danica Fonden), 6.804 kr. og 145.054 kr. (M.P. Christensen og Hustrus Mindefond) og 6.103 kr. og 123.751 kr. (Knud Hauerslevs fond). I sin redegørelse for det detaljerede regnskab nævnte kassereren, at udgifterne til småanskaffelser og kontorartikler var faldet, medens udgifterne til PR og internet var steget bl.a. på grund af trykning af en plakat. Støtten til lokalafdelingerne var øget, og turen til Litauen havde givet et lille overskud. Driftsstøtten på 40.000 kr. fra Friluftsrådet var faldet væk. For 2005 havde vi dog efter længere forhandlinger fået tilsagn om et tilskud på 15.000 kr. En del obligationer havde været trukket ud, og nye var indkøbt.

Foreningens regnskab blev godkendt.

5. Beretning om Svampetryks virksomhed samt fremlæggelse af årsregnskab

Ella Brandt fremlagde regnskabet fra Svampetryk. Salget havde været stabilt og udgjorde i 2004 220.254 kr. Renteindtægterne var gået lidt ned til 17.415 kr., og driftsregnskabet viste et lille underskud på 3.067 kr., der kun kan fjernes ved at hæve priserne på de solgte bøger. Svampetryks samlede aktiver (inkl. FNE) udgør 707.450 kr.

Svampetryks regnskab blev godkendt.

6. Fastsættelse af kontingent for 2005

Bestyrelsens forslag om en kontingentforøgelse til 130 kr. for danske medlemmer og 150 kr. for udenlandske medlemmer blev af formanden begrundet med, at det havde været uændret i 13 år, og at den store satsning i jubilæumsåret på trods af tilskud fra Friluftsrådet og diverse sponsorer formodentlig ville dræne kassen, så vi kunne risikere gå ud af jubilæumsåret med et pænt underskud. Forhøjelsen vil gælde fra 2006.

Dirigenten efterlyste modargumenter mod forslaget, og der kom et forslag om at øge kontingentet yderligere. Flemming mente at den foreslåede forøgelse var rimelig, da der var mulighed for, at vi kunne søge om tilskud fra Friluftsrådet til konkrete aktiviteter.

Kontingentforhøjelsen blev vedtaget.

7. Behandling af indkomne forslag

Der var ikke indkommet forslag til bindende afstemning.

8. Valg af bestyrelsesmedlemmer

På valg var Ella Brandt, Steen Elborne, Erik Rald og Preben Graae Sørensen. Alle havde erklæret sig villige til genvalg.

Da der ikke indkom andre forslag, erklærede dirigenten de afgående bestyrelsesmedlemmer for genvalgt.

9. Valg af suppleanter

På valg var Henny Tang Lohse, som havde erklæret sig villig til genvalg. Da der ikke fremkom andre forslag, erklærede dirigenten hende for genvalgt.

10. Valg af revisor og revisorsuppleant

Som revisor foreslog bestyrelsen genvalg af Birgit Jacobsen og som revisorsuppleant genvalg af Jørn Olsen.

Da der ikke fremkom andre forslag, erklærede dirigenten bestyrelsens forslag for godkendt.

11. Eventuelt

Susanne Thorbek oplyste, at der på nuværende tidspunkt var tilmeldt 28 deltagere til farvesvampe-symposiet i Haslev 23.-28. august 2005. Nærmere oplysninger om program og tilmelding kan findes via foreningens hjemmeside. Susanne Thorbek takkede de mange medlemmer, der havde bidraget til arrangementet med indsamlinger af farvesvampe. Farvesvampe-symposierne afholdes hvert andet år forskellige steder i verden, sidste gang i den lille by Danmark i Sydvestaustralien. Forrige gang det blev afholdt i Danmark, var i Sorø for 20 år siden, hvor Hjørdis Hall-Andersen var initiativtager. På symposiet i 2005 vil der blive arrangeret workshops om farvning med svampe og laver og med fremstilling af papir ud fra svampemateriale. Et emne ved dette symposium vil også være teknikker fra vikingetiden til tekstilvævning. Der vil blive arrangeret udstilling af danske svampe og af svampefarvet kunsthåndværk. Der vil blive adgang for foreningens medlemmer til at komme med og se, hvad der foregår.

Formanden benyttede lejligheden til at takke foreningens sekretær gennem 25 år Preben Graae Sørensen for det store arbejde med at skrive de referater, der havde været til hjælp ved udarbejdelsen af artiklerne om foreningens historie.

Da der ikke var flere indlæg til eventuelt, erklærede dirigenten generalforsamlingen for afsluttet.

Henning Knudsen
dirigent

Preben Graae Sørensen
referent

SVAMPE er medlemsblad for Foreningen til Svampekundskabens Fremme, hvis formål det er at udbrede kendskabet til svampe, både videnskabeligt og praktisk. Foreningen afholder hvert år en række ekskursioner, svampeudstillinger, foredrag og kurser.
Indmeldelse sker ved at indsende 110 kr. (130 kr. fra 2006, ved bopæl i udlandet 150 kr) samt tydeligt navn og adresse til: Foreningen til Svampekundskabens Fremme Søvænget 9 3100 Hornbæk Giro (reg.nr. 1199) 9 02 02 25
SVAMPE udkommer to gange årligt, næste gang til februar.
SVAMPE is issued twice a year. Subscription can be obtained by sending Dkr. 150 to: The Danish Mycological Society Søvænget 9 DK-3100 Hornbæk, Denmark E-mail: svampe@e-box.dk Please give name and address clearly.
Redaktion Jan Vesterholt Langelinie 37 st.tv., 7100 Vejle tlf.: 75 72 02 80 e-mail: myco@vip.cybercity.dk
Thomas Læssøe Botanisk Institut, Ø. Farimagsgade 2D, 1353 København K. tlf.: 35 32 23 07 e-mail: thomasl@bi.ku.dk
Mogens Holm Primulavej 11, 5700 Svendborg tlf.: 62 22 61 31 e-mail: mogens.holm@dadlnet.dk
Jens H. Petersen Nøruplundvej 2, Tirstrup, 8400 Ebeltøft tlf.: 86 36 37 10 e-mail: jens.h.petersen@biology.au.dk
SVAMPE 52 er korrekturlæst af Betty Klug-Andersen og trykt hos Narayana Press, Gylling.

Forfattervejledning
Manuskripter Artikler til Svampe kan sendes vedhæftet til en e-mail eller afleveres på cd-rom. Kommer teksterne fra Windows, skal de være lagret som Word eller ren tekst. Hvis du er i tvivl, så kontakt Jan Vesterholt.
Indlæg til bladet kan naturligvis også afleveres maskinskrevet.
Manuskripter sendes til Jan Vesterholt eller Mogens Holm.
Illustrationer Fotografier afleveres som film (dias eller negativer) eller som elektroniske billedfiler enten på cd-rom eller efter aftale som vedhæftede filer til en e-mail. Elektroniske farvebilleder skal være lagret som RGB i enten TIFF, EPS eller JPEG format. JPEG billeder skal komprimeres med en lav kompression (høj kvalitet). Billederne skaleres til en bredde på 16 cm med en opløsning på 250-300 dpi. Stregtegninger afleveres i dobbelt størrelse, dog maksimalt i A4-format.
Udbredelseskort, diagrammer, tabeller og lignende kan afleveres som skitser der af redaktionen rentegnes på computer.
Ved spørgsmål angående illustrationer, kontakt Jan Vesterholt.
Navnebrug Ved dansk svampenavngivning følges navnelisten som er tilgængelig på foreningens hjemmeside: www.mycosoc.dk.
Afleveringsfrister Stof til forårsnummeret af Svampe skal være hos redaktionen senest den 15. november; stof til efterårsnummeret senest den 1. maj.

Indholdsfortegnelse

1	Svampefarvekunstnerne ved Stillehavs-
kysten
Flemming Rune	The mushroom dye artists at the Pacific
8	Sæsonens art: Fureskivet Huesvamp
Thomas Læssøe	Profiles of fungi: <i>Mycena stylobates</i>
10	Svampeland
Tove Haxholm m.fl.	Land of fungi
13	SMF gratulerar och saluterar till 100 år
Sveriges Mykologiska Förening	SMF's gratulations and salutations
14	Mykomarathon – en tilnærmet halvårs-
status
Christian Lange & Thomas Læssøe	Mycomarathon – the first six months
15	Kernesvampeslægten <i>Helmintho-
sphaeria</i> i Danmark
Thomas Læssøe & Jan Gert Borgergren
Nielsen	The pyrenomycete genus <i>Helominthosphaeria</i> in
Denmark
20	Anmeldelser (Svampe i farver, Laver i
Tisvilde Hegn)	Book reviews
22	Jørgen Mundt – medlem af foreningen i 70
år
Flemming Rune	Jørgen Mundt, member of the Danish Mycological
Society through 70 years
24	Vidste du . . .
Flemming Rune	Did you know . . .
26	Usædvanlige danske svampefund	Notes on rare fungi collected in Denmark
31	Generalforsamling 26. februar 2005	General meeting 2005

Omslagsbillede: Tåge-Tragthat (*Clitocybe nebularis*). Foto Jens H. Petersen.

ISSN 0106-7451

SVAMPE ⁵²/₂₀₀₅

SVAMPE ⁵²/₂₀₀₅

